

cejfe

Àmbit d'Execució Penal

Noves tecnologies i delinqüència sexual

Ajut a la investigació 2019

Autores

Carolina Bastit Costa, Thuy Nguyen Vo, Rosa M. Martínez Casado i Carolina Moreno Rubio

Any 2020

Generalitat de Catalunya
**Centre d'Estudis Jurídics
i Formació Especialitzada**

Noves tecnologies i delinqüència sexual

Carolina Bastit Costa

Thuy Nguyen Vo

Rosa M. Martínez Casado

Carolina Moreno Rubio

El Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada ha editat aquesta recerca respectant el text original dels autors, que en són responsables de la correcció lingüística.

Les idees i opinions expressades en la recerca són de responsabilitat exclusiva dels autors, i no s'identifiquen necessàriament amb les del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Avís legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 No adaptada de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca) el text complet de la qual es troba disponible a <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Així doncs, es permet la reproducció, la distribució i la comunicació pública del material, sempre que se citi l'autoria del material i el Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (Departament de Justícia) i no se'n faci un ús comercial ni es transformi per generar obra derivada.

Agraïments

L'equip de recerca vol agrair al Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada el finançament per a dur a terme d'aquest estudi. Així mateix, extenem els nostres agraïments a la Secretaria General de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima per facilitar-nos l'accés a les dades i als centres, així com als i les responsables i professionals dels centres penitenciaris de Brians 1, Brians 2, Quatre Camins, Lledoners i Centre Obert 2 de Barcelona per la seva col·laboració durant tota la recerca. Finalment, volem donar les gràcies a tots els participants que han accedit a col·laborar en l'estudi de forma desinteressada i voluntària contestant als qüestionaris i explicant-nos les seves experiències personals per a disposar d'un coneixement més acurat sobre fenomen estudiat. Aquest treball no hauria estat possible sense l'ajuda de totes aquestes persones.

Sumari

1. Introducció	3
1.1. El perfil dels delinqüents sexuals <i>online</i>	7
1.2. La valoració del risc de violència	8
1.3. La valoració del risc de violència sexual	11
1.4. El tractament dels delinqüents sexuals <i>online</i>	13
2. Objectius de l'estudi.....	18
3. Metodologia	19
3.1. Disseny.....	19
3.2. Participants.....	19
3.3. Instruments.....	20
3.4. Procediment	22
3.5. Anàlisi de dades	23
4. Resultats.....	25
4.1. Resultats descriptius de la mostra	25
4.2. Característiques penals, penitenciàries i criminològiques	28
4.2.1. Factors i nivells de risc del RisCanvi-C	34
4.2.2. Perfil “psicopatològic” i de personalitat a partir del PAI	36
4.2.3. Interès i creences sobre l'abús sexual infantil	39
4.3. Comparació de grups de la mostra per tipologia delictiva: <i>online</i> i duals.....	40
4.3.1. Característiques sociodemogràfiques, personals i criminològiques.	40
4.3.2. Factors i nivells de risc del RisCanvi-C.....	40
4.3.3. Interès i creences sobre l'abús sexual infantil	41
4.4. Comparació dels resultats obtinguts amb estudis previs.....	42
4.5. Revisió dels programes d'intervenció per a persones que han comés delictes sexuals a través de les noves tecnologies.....	43
5. Discussió i conclusions	51
5.1. Implicacions pràctiques i propostes	54
5.2. Limitacions de l'estudi.....	55
5.3. Línies futures d'investigació.....	56
6. Bibliografia.....	58
Annexos.....	63

Glossari de sigles

CEJFE: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada

CP: Centre penitenciari

DE: Desviació estàndar

INE: Institut Nacional d'Estadística

INT: Internament

MESI: Material d'explotació sexual infantil

MPA: Mesures penals alternatives

MS: Mesura de seguretat

PF: Programes formatius

SAC: Sexual Agression Control

SIJJ: Sistema d'Informació de Justícia Juvenil

SIPC: Sistema d'Informació Penitenciari Català

TBC: Treballs en benefici de la comunitat

TIC: Tecnologies de la informació i la comunicació

TTA: Tractament terapèutic ambulatori

UE: Unió Europea

1. Introducció

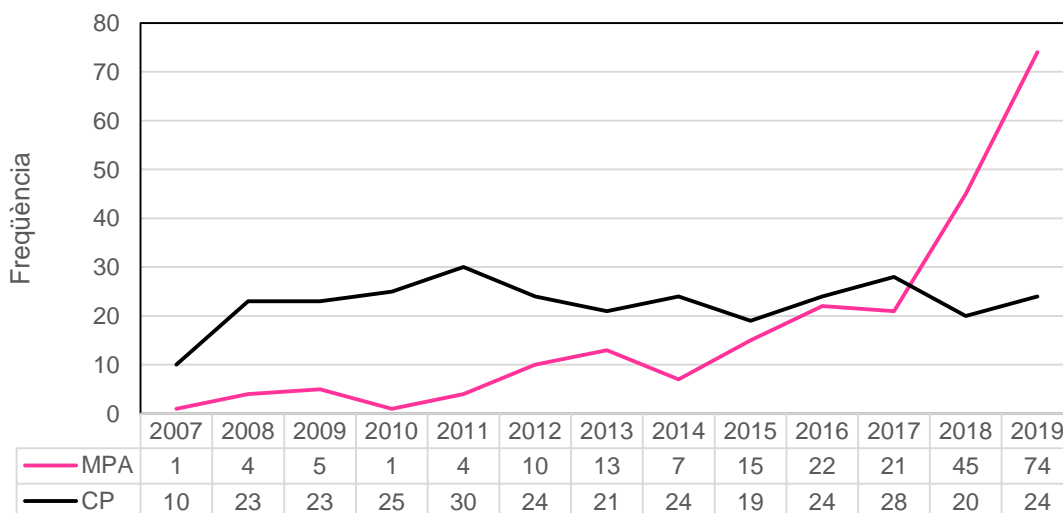
Amb l'aparició de les noves tecnologies, l'accés generalitzat a internet, i la relativa absència de regulació dels continguts que es publiquen a la xarxa, els delinqüents motivats han trobat una nova via o oportunitat per dur a terme delictes que fins fa unes dècades estaven limitades a un nombre reduït de persones. Tot i que l'accés a internet ja es du a terme amb propòsits sexuals entre la població general -on alguns estudis assenyalen que tres de cada quatre homes i una de cada dues dones consumeix pornografia a través d'aquest medi (Albright, 2008)-, sembla que entre l'1% i el 6,5% presentaria comportaments sexuals problemàtics a la xarxa (Cooper et al., 2000, 2001; Daneback et al., 2005).

Segons els estudis internacionals, el nombre de delinqüents sexuals que utilitzen les noves tecnologies per cometre delictes ha augmentat considerablement en els darrers cinc anys (Motivans i Kyckelhahn, 2007; Wolak, Finkelhor i Mitchell, 2009) i la majoria d'ells han estat condemnats per descàrrega o possessió de material d'explotació sexual infantil (MESI), erròniament denominada "pornografia infantil" (Wolak, 2011). Arreu del món s'han intervingut milions d'arxius, els quals constitueixen el testimoni gràfic dels abusos i les agressions sexuals comeses sobre infants i adolescents reals, en operacions policials realitzades en els últims anys. Els principals països productors d'aquest tipus de material són Rússia, Ucraïna, països de l'antiga Unió Soviètica, del Sud-est Asiàtic, d'Amèrica Central i del Sud, bàsicament per la situació de pobresa d'aquestes zones, fet que facilita la cerca de víctimes a canvi de diners, l'absència de legislació i la manca de mitjans i de preparació de la policia per a la investigació. No obstant, la majoria de les pàgines on s'allotja aquest tipus de material es troba a països occidentals com Holanda, Estats Units, Rússia o França (Internet Watch Foundation, 2018).

A Espanya, les dades estadístiques del Ministeri d'Interior assenyalen que, en els darrers anys, s'han detingut i imputat una mitjana de 400 persones per delictes relacionats amb el material d'explotació sexual infantil. Així mateix, el nombre de condemnats a una mesura penal alternativa (MPA) per aquests tipus de delictes ha augmentat considerablement, passant de dos subjectes a l'any 2011 a vuitanta-un condemnats durant l'any 2014 (Herrero i Negro, 2015).

A Catalunya, tot i que no es disposa de manera específica d'aquestes xifres, la informació obtinguda a partir de les bases de dades del Departament de Justícia ens permet analitzar la presència de delictes sexuals mitjançant les TICs. Tal i com s'observa a la Figura 1, entre els anys 2007 i 2019, el nombre de persones condemnades al compliment d'una mesura penal alternativa per delictes d'utilització de menors o incapaços per pornografia; assetjament sexual per internet a menors de 16 anys; i/o delictes de producció, venda, difusió i possessió de pornografia ha augmentat significativament a partir de l'any 2017, com a reflexe dels canvis legislatius en matèria penal que afecten directament a aquests tipus de delictes. No obstant, aquesta tendència a l'alça no queda tan patent en el cas de les persones que han passat per algun centre penitenciari durant aquest període.

Figura 1. Evolució del nombre de delictes sexuals comesos a través de les TIC a Catalunya

Així doncs, el material d'explotació sexual infantil constitueix un gravíssim problema internacional perquè la seva dimensió s'incrementa amb el progrés accelerat dels mitjans tècnics informàtics. Alhora, l'èxit de les noves tecnologies fa insuficient els avenços per combatre aquesta tipologia delictiva. En aquest sentit, Internet ha aportat al fenomen del MESI tres aspectes primordials (Cooper, 2002; Seto, 2013):

- Disponibilitat: el volum d'imatges i vídeos és tan gran que una sola persona pot disposar de milers d'arxius sense cap despesa econòmica.
- Accessibilitat: internet possibilita, d'una manera fàcil i senzilla, aconseguir un material que abans era molt difícil d'aconseguir.
- Anonimat: l'accés a aquest material es pot fer des del propi domicili, sense interaccionar directament amb ningú ni deixar (aparentment) empremta fàcil de cap dada personal.

Així doncs, el material d'explotació sexual infantil constitueix un gravíssim problema internacional perquè la seva dimensió s'incrementa amb el progrés accelerat dels mitjans tècnics informàtics. Alhora, l'èxit de les noves tecnologies fa insuficient els avenços per combatre aquesta tipologia delictiva.

En aquest context, internet s'utilitza per diferents finalitats (Beech, Elliott, Birgden i Findlater, 2008; Durkin, 1997):

- a) Per compartir arxius de material d'explotació sexual infantil.

La demanda d'aquest tipus de material provoca que es perpetui la seva producció i, conseqüentment, la violència sexual contra infants i adolescents. Així doncs és important perseguir-ne la producció i distribució.

La producció domèstica té lloc en qualsevol país del món. En aquests casos, la motivació no és econòmica, sinó que els autors graven els seus abusos i agressions a nens, nenes i adolescents amb la intenció d'excitar-se amb el seu visionat posterior, quan no poden tenir accés a una víctima real. A banda, solen compartir els propis arxius dels seus abusos per intercanviar-ne d'altres, fet que

també els hi dona entitat dins d'aquest àmbit, en demostrar als altres que mantenen relacions sexuals amb infants del seu entorn.

El turisme sexual o l'explotació sexual infantil durant els viatges és una altra forma de producció de MESI. Es tracta d'individus que viatgen als països de major producció esmentats anteriorment, on els resulta més fàcil accedir a una víctima per cometre l'abús o l'agressió, enregistrar-lo i distribuir les imatges a la resta del món.

b) Per assetjar a infants i/o adolescents i produir material pornogràfic.

El "grooming" o l'assetjament sexual per internet és la conducta d'amenaça, coacció i engany d'un adult per obtenir, a través de la xarxa, imatges d'infants i/o adolescents en actituds sexuals explícites. Constitueix un delictes i, en ocasions, és el preàmbul per arribar, a més, a la comissió d'agressions i abusos sexuals reals. Aquest tipus de delictes s'inclouen dins el catàleg de comportaments dirigits a la producció de MESI.

c) Per crear comunitats o xarxes de persones amb interessos pedòfils comuns.

Internet serveix de canal per a la creació de comunitats pedòfiles formades per persones que defensen la pedofília com una orientació sexual normal i en fan apologia (no tipificat com a delictes al Codi Penal espanyol) i entre els seus idearis està reduir l'edat del consentiment per mantenir relacions sexuals o, fins i tot, eliminar-la. En ocasions, aquests espais s'utilitzen per cercar contactes amb la finalitat de distribuir MESI per un altre tipus de mitjà més difícil de detectar. L'anonimat de la xarxa proporciona una via per compartir desitjos, fantasies i experiències mitjançant relats, mètodes per accedir a nens i nenes o pel·lícules comercials de relacions amoroses entre adults i infants, entre d'altres, com a demostració de la "normalitat" d'aquesta preferència sexual. L'existència d'aquestes comunitats, amb tot el material i comentaris que s'intercanvien en els seus fòrums de discussió, reforcen la conducta i les distorsions cognitives dels seus integrants, ja que se senten acceptats i amb més sintonia amb ells mateixos, en trobar altres persones que pensen com ells, enmig d'una societat que els rebutja i margina socialment. Aquestes comunitats

pedòfiles s'han arribat a enregistrar com a associacions o s'han constituït com a partits polítics. Aquests grups prefereixen autoanomenar-se "Boylovers", "Pedosexuals", "Girllovers", "Childlovers" o MAPs (Minor Attracted Person) per evitar l'estigma social que acompanya al terme pedòfil (Sotoca, 2010).

- **El perfil dels delinqüents sexuals *online***

L'estudi dels consumidors de MESI o delinqüents sexuals *online* és relativament recent i encara queden moltes preguntes per respondre en relació a aquesta tipologia delictiva. Una de les qüestions que es plantegen els investigadors que estudien als consumidors de MESI és si aquests difereixen qualitativament dels abusadors de menors, ja que aquest fet pot tenir implicacions rellevants a nivell terapèutic. En aquest sentit, l'evidència empírica assenyala que sí comparteixen algunes característiques comunes, però també algunes diferències importants.

Entre les semblances que s'han trobat, sembla que els consumidors de MESI o delinqüents sexuals *online* també presenten antecedents de delictes sexuals que impliquen contacte físic amb la víctima, així com la presència, en alguns casos, d'interessos sexuals desviats (Seto, Hanson i Babchishin, 2011). En contrast, altres estudis assenyalen que els delinqüents sexuals *online* tenen un major nivell de desviació sexual, però també una major empatia cap a la víctima, són menys antisocials i presenten taxes de reincidència més baixes (Babchishin, Hanson i Hermann, 2011; Babchishin, Hanson i VanZuylen, 2015; Seto, Hanson i Babchishin, 2011). No obstant, no s'han trobat gaires diferències entre els dos grups quant a la seva tendència als sentiments de solitud o a la baixa autoestima, ni tampoc en la freqüència dels abusos sexuals que han patit, ni en els seus trets de personalitat (Babchishin, Hanson i Herman, 2011; Webb, Craissati i Keen, 2007).

Així mateix, un dels aspectes que més preocupa en relació als delinqüents sexuals *online* és si l'ús de MESI constitueix un preludi o un facilitador cap a l'abús o agressió real contra infants i/o adolescents o si pot arribar a produir-se una escalada delictiva. En aquest sentit, la revisió realitzada recentment per Sotoca-Plaza, Ramos-Romero i Pascual-Franch (2019) sobre l'evidència

empírica disponible en aquesta qüestió assenyala l'existència de tres tipologies diferents que no impliquen, necessàriament, una evolució: (a) els delinqüents sexuals *online* que es limiten a l'ús de MESI, (b) els delinqüents sexuals duals o mixtes que accedeixen a aquest tipus de material i que a més abusen o agredeixen a víctimes menors d'edat i (c) els abusadors de menors. De fet, la revisió de Sotoca et al. (2019) conclou que les dues variables més rellevants implicades en l'escalada delictiva o l'evolució del delinqüent sexual *online* al delinqüent sexual dual són la presència de trets de personalitat antisocials i la desviació sexual de tipus pedofílic.

Paralelament, la Teoria de les Activitats Rutinàries (Cohen i Felson, 1979) complementaria aquesta explicació. De forma esquemàtica, aquesta teoria exposa que, per què es produeixi un delictes, són necessaris tres elements: (a) un delinqüent motivat, (b) una víctima vulnerable i (c) l'absència de guardià eficaç. Partint d'aquesta teoria, Babchishin, Hanson i VanZuyken (2013) van comprovar que aquells subjectes més motivats per a cometre delictes sexuals amb un major accés a continguts allotjats a internet (on la legislació és més difusa i laxa, el que s'equipararia a l'absència de guardià o vigilant eficaç) presentaven una major probabilitat de fer-ho a través d'aquesta via. En canvi, els delinqüents motivats que disposaven d'un ús més limitat o restringit a les xarxes però amb major accés a infants (presència de víctimes vulnerables) cometien amb major probabilitat agressions o abusos sexuals. Finalment, van observar que els subjectes motivats que tenien accés en la mateixa mesura a les dues fonts (internet i infants), accedien a MESI i cometien abusos o agressions contra infants (delinqüents sexuals duals o mixtes).

- **La valoració del risc de violència**

A Espanya no existeixen tantes eines o procediments disponibles o adaptats per a valorar el risc de reincidència general i de reincidència violenta dins l'àmbit forense i penitenciari com als països anglosaxons. Tot i així, des de fa uns anys ja s'han començat a desenvolupar alguns instruments que persegueixen aquest objectiu i la seva utilització està començant a consolidar-se. Entre els procediments de valoració del risc desenvolupats originalment al nostre context, comptem amb alguns molt rellevants, com la Taula de Variables

de Risc (M-TVR; Clemente, 1993; Clemente i Núñez, 1997), l'Escaleta de Valoració del Risc de Violència Greu contra la Parella (EPV y EPV-R; Echeburúa, Fernández-Montalvo i de Corral, 2009; Echeburúa et al., 2010), el protocol per a la Valoració Policial del Risc (VPR; Secretaría de Estado de Seguridad, 2007, 2008) o l'RVD (Risc de Violència contra la Dona-Barcelona; Álvarez et al., 2011). Finalment, el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya també compta amb un instrument d'avaluació del risc dins el context penitenciari, anomenat RisCanvi (Andrés-Pueyo, Arbach i Redondo, 2010) del qual es parlarà a continuació.

El RisCanvi

Des de l'any 2009, Catalunya disposa d'un protocol actuarial específic dissenyat per a la valoració del nivell de risc de violència exercida contra un mateix (autodirigida), heterodirigida cap als interns, el personal i/o els béns materials del centre penitenciari (intrainstitucional), de comissió de nous delictes greus (reincidència violenta) i incompliments o no retorn dels permisos de sortida ordinaris i / o extraordinaris (trencament de condemna) de la població reclusa als centres penitenciaris catalans (Andrés-Pueyo et al., 2010). La contínua revisió de l'instrument durant els seus deu primers anys de vida ha permès el desenvolupament i la introducció de millores, com l'estimació del risc de reincidència general des de l'any 2019.

El RisCanvi integra en la seva avaluació els factors de risc que les teories i l'evidència empírica criminològica han mostrat que es relacionen en major mesura amb la conducta delictiva. Existeixen dues versions del protocol, el RisCanvi Screening o RisCanvi-S i el RisCanvi complet o RisCanvi-C, així com una versió informatitzada de totes dues versions (e-RisCanvi).

D'una banda, el RisCanvi-S és un instrument format per 10 factors de risc que s'utilitza per a realitzar un cribratge i diferenciar els casos que presenten un risc baix d'aquells que mostren un risc elevat dels quatre tipus de violència (autodirigida, intrainstitucional i reincidència) i / o de trencament de condemna. Aquest instrument s'aplica a tots els interns en el moment de la seva classificació o revisió del règim de vida penitenciari i està concebut per a la

seva administració reiterada cada sis mesos amb l'objectiu de detectar possibles canvis durant el compliment de la condemna.

El Riscanvi-C és un protocol multi escala dissenyat per avaluar cinc tipus de risc en el context penitenciari català: violència auto-dirigida, violència intra-institucional, reincidència violenta, reincidència general i trencament de condemna. Aquest protocol valora la presència o absència de 43 factors de risc delictius. Cadascun d'ells està definit operacionalment i es codifiquen mitjançant una escala de resposta de tres categories ("No", "?", "Sí"), que indiquen l'absència ("No"), presència parcial o probable però no conclouent ("?") o presència evident o clara ("Sí") de l'ítem. Al seu torn, aquests factors de risc estan organitzats en cinc grans àrees o seccions temàtiques: delictiva (15 factors de risc), personal i biogràfica (6 factors de risc), social i familiar (8 factors de risc), clínica (8 factors de risc) i de personalitat (6 factors de risc). El Riscanvi-C proporciona de manera automàtica una valoració final per a cada tipus de risc, basada en una escala de tres nivells o categories (baix, moderat o alt), que pot ser modificada pel propi avaluador si així ho considera per les particularitats del cas.

A més de proporcionar aquesta informació, el protocol discrimina sis grups especials de risc de reincidència violenta: agressors violents domèstics o familiars (VIOFAM), maltractadors de parella o exparella (VIOPAR), delinqüents sexuals que agredeixen a víctimes fora de l'entorn familiar (VIOSEX), delinqüents crònics de llarg historial delictiu (VIOCRON), malalts mentals o amb trastorn de personalitat (no psicopàtica) amb antecedents delictius violents (VIOTRAS) i delinqüents amb trastorn de personalitat psicopàtica (PSICOPAT). Un cop identificats els grups, el RisCanvi suggereix l'administració complementària d'altres instruments específics disponibles (p. ex. HCR-20, SARA, PCL-R o SVR-20) amb l'objectiu d'obtenir una predicció del risc de violència el més precisa possible, especialment si el risc de reincidència violenta obtinguda amb el protocol és baix.

A partir dels criteris del RisCanvi-C, les persones condemnades per delictes sexuals podrien encaixar en tres grups especials diferents en funció del tipus de relació amb la víctima del delicte (i independentment de l'edat i el gènere

d'aquesta). D'una banda, els actes de violència sexual perpetrats contra la parella o exparella encaixarien dins del grup VIOPAR, mentre que les comeses contra altres familiars correspondrien al grup VIOFAM. En el cas del grup VIOSEX, el RisCanvi-C inclou en aquesta categoria als individus condemnats per delictes sexuals violents, les víctimes dels quals no pertanyen a l'àmbit familiar (conegudes i desconegudes).

Els estudis duts a terme fins el moment assenyalen que l'instrument té una capacitat predictiva moderada-alta (AUC entre, 79 i, 84) en funció dels criteris que valora (Andrés-Pueyo et al., 2010) i una fiabilitat inter observadors adequada (kappa de Cohen = 0,73).

- **La valoració del risc de violència sexual**

El desenvolupament d'instruments per a la valoració específica del risc de violència sexual ha avançat de manera important en els últims vint anys (Barbaree, Langton i Peacock, 2006). En general, els delinqüents sexuals són considerats com un grup específic a l'hora d'estimar el seu risc de reincidència. En aquest sentit, és necessari ressaltar que la predicció de la violència ja suposa una tasca difícil per la seva baixa freqüència d'aparició. I, en el cas que ens ocupa, aquest problema s'agreuja ja que la reincidència de naturalesa sexual presenta una taxa base encara relativament més baixa (Redondo, 2006) i, per tant, la probabilitat d'obtenir falsos positius augmenta. A més, el fet que els delinqüents sexuals, com a grup, constitueixin un conjunt d'individus molt heterogeni, dificulta encara més el desenvolupament d'instruments que siguin precisos per a valorar el risc de totes les tipologies o classes d'ofensors sexuals (Nguyen, 2017).

A nivell internacional, existeix un nombre important de protocols específics per a la valoració del risc de violència sexual, dirigits a avaluar a subjectes adults, joves o persones amb discapacitat intel·lectual. En general, la gran varietat d'instruments desenvolupats, tant actuarials com basats en el judici professional estructurat, mostren una adequada capacitat predictiva (Hanson i Morton-Bourgon, 2004, 2009).

A Espanya es disposa de tres instruments desenvolupats originalment al nord d'Amèrica i Canadà que han estat traduïts al castellà i/o català per diversos grups d'investigació. El primer d'ells, és el *Estimate of Risk of Adolescent Sexual Offense Recidivism* (ERASOR, Worling i Curwen, 2001a), traduït al castellà per Venegas, Sánchez, Hilterman i Síria (2013). El segon, conegut com el Manual de Valoració del Risc de Violència Sexual (SVR-20; Boer, Hart, Kropp i Webster, 1997), va ser adaptat per Hilterman i Andrés-Pueyo (2005). Finalment, la tercera guia és el Protocol per a la Valoració del Risc de Violència Sexual (RSVP; Hart et al., 2003), adaptat per Loinaz, Nguyen, Navarro i Andrés-Pueyo (2015). L'ERASOR està destinat a l'avaluació de delinqüents sexuals juvenils, mentre que el SVR-20 i el RSVP estan concebuts per a realitzar la valoració d'aquest risc en adults (Nguyen, 2017).

En el cas de les persones que cometen delictes sexuals a través de les TIC, existeixen dos instruments específics per a la valoració del risc, els quals, de moment, no estan disponibles al nostre context.

Per una banda, el *Kent Internet Risk Assessment Tool* (KIRAT, McManus, Long i Allison, 2011) és una eina de cribatge que avalua el risc de comissió de delictes sexuals amb contacte en homes que utilitzen Internet per a la producció, consum i/o distribució de material d'explotació sexual infantil. La primera part del KIRAT analitza el risc organitzacional i el risc d'abús de sexual amb contacte, mentre que la segona part valora 14 ítems que avaluen els antecedents delictius, l'accés a infants/adolescents i altres factors que poden incrementar la probabilitat de reincidència. El risc final es categoritza en tres nivells: baix, moderat o alt. Està concebut per a ajudar la policia a prioritzar la investigació dels casos de delinqüència sexual a través d'internet, així com motivat per la limitada utilitat d'altres instruments de valoració del risc per a aquesta població. L'instrument va ser revisat recentment, donant lloc al KIRAT-2 (Long, Alison, Tejeiro, Hendricks i Giles, 2016), que està format per nou ítems organitzats a través de quatre fases d'avaluació que adquireixen una estructura d'arbre de decisió. Tot i que aquesta segona versió parteix d'un procediment actuarial, també permet l'ajust del resultat proposat per l'eina a partir de l'experiència o el judici professional. Els primers estudis assenyalen que el KIRAT-2 prediu la reincidència amb una bona precisió predictiva (AUC = 0,91) i

classifica correctament al 97,6% dels delinqüents sexuals duals (aquells que també arriben a tenir un contacte físic amb la víctima) com de “alt risc” i a un 62,3% dels delinqüents sexuals *online* (sense contacte físic amb la víctima) com de risc “baix” o “moderat” (Long et al., 2016). Actualment s'està duent a terme un projecte per a desenvolupar i validar l'eina a nivell europeu, amb la col·laboració del Regne Unit, Dinamarca, Països Baixos, Noruega, Espanya, Romania, Eslovènia i Estònia.

Per altra banda, el *Child Pornography Offender Risk Tool* (CPORT; Seto i Eke, 2015) és un instrument desenvolupat recentment que valora el risc de reincidència sexual en adults que han estat condemnats per delictes relacionats amb el material d'explotació sexual infantil. Consta de set factors de risc, sis d'ells estàtics i un dinàmic estable que es codifiquen de manera dicotòmica i les puntuacions totals de la qual varien de 0 a 7. Els estudis preliminars indiquen una correlació positiva entre les puntuacions del CPORT i la reincidència sexual (a major puntuació, major probabilitat de reincidència) i una capacitat predictiva moderada (AUC = 0,74) per a la reincidència sexual de qualsevol tipus (Seto, 2016). L'instrument s'ha traduït recentment al castellà pel grup de recerca de l'Institut Universitari de Criminologia i Ciències Penals de la Universitat de València (Soldino i Carbonell, 2019) i tot i que compta amb un estudi de validació amb una mostra de 304 detinguts per delictes relacionats amb MESI, els resultats preliminars no permeten establir la capacitat predictiva de l'instrument per la baixa taxa de reincidència enregistrada. Aquest estudi, sota el nom de “Projecte CPORT España” està finançat pel Ministeri de l'Interior del Govern d'Espanya.

- **El tractament dels delinqüents sexuals *online***

La població que ha comès delictes relacionats amb la possessió i/o distribució de material d'explotació sexual infantil, ha estat objecte d'atenció per part dels organismes públics encarregats del seu tractament, ja que es considera que han de realitzar, com a part de la seva condemna, un programa psicoeducatiu en la comunitat. No obstant, la creació i el desenvolupament de programes de tractament d'aquest tipus és inferior a la d'altres grups de delinqüents sexuals. En molts casos, els subjectes condemnats per aquesta tipologia delictiva

realitzen els mateixos programes que ja existeixen per a d'altres tipologies sexuals, si més no, es realitzen adaptacions dels programes existents per tal d'ajustar-los a aquesta població.

Com s'ha comentat prèviament, els delinqüents sexuals *online* constitueixen un grup que presenta algunes característiques distintives que requereixen d'un tractament específic i diferent del dirigit altres tipologies, motiu que justifica l'elaboració d'un programa específic per a respondre a les seves necessitats.

En el plànol internacional, el *Programa de intervenció frente a la delincuencia sexual con menores en la red "Fuera de la Red"* (Herrero, Negredo, Lila, García, Pedrón i Terreros, 2015), dissenyat des d'un enfocament cognitiu-conductual, pretén ser una aportació terapèutica a aquestes conductes. Per a la seva elaboració es van revisar els estudis que identifiquen les variables psicològiques presents en els consumidors de MESI i els programes d'intervenció específics que s'estan duent a terme en altres països.

Els models teòrics en què es basa el programa són els de Risc, Necessitat i Responsivitat (RNR; Andrews i Bonta, 2006), el de Prevenció de recaigudes (Marlatt i Gordon, 1985), el de l'Autoregulació (Ward i Hudson, 1998), de les "Bones Vides" (Ward i Stewart, 2003; Ward i Gannon, 2006) i el dels Camins (Ward i Siegert, 2002), entre d'altres. No obstant, tots aquests models requereixen d'una major investigació per demostrar la seva capacitat explicativa dels delictes sexuals *online*, especialment els que fan referència al consum de MESI.

El programa "Fuera de la Red" té una durada de deu mesos, distribuïts en tres fases (Herrero et al., 2015):

- Fase d'Avaluació i Motivació: en aquesta fase inicial del programa, que té una durada d'un mes, s'intenta establir unes condicions terapèutiques òptimes que afavoreixin la reducció de les resistències del subjecte a la intervenció.
- Fase d'Intervenció: en aquesta fase s'aborden les necessitats criminògenes que habitualment estan presents en aquesta població. El

programa està dissenyat en vuit mòduls terapèutics i té una durada de vuit mesos, amb trenta-dues sessions grupals de periodicitat setmanal.

- Fase de Seguiment: un cop finalitzada la fase d'Intervenció, es programen sessions individuals de seguiment amb cadascun dels participants per avaluar l'evolució i les possibles dificultats que hagin pogut tenir a l'hora de posar en marxa les estratègies i habilitats apreses.

Com gran part de la investigació centrada en l'àmbit de la violència sexual, la majoria dels estudis realitzats amb mostres de delinqüents sexuals *online* també provenen de països de parla anglesa, com Canadà, Estats Units d'Amèrica i el Regne Unit -tot i que trobem alguns països europeus que també han contribuït al desenvolupament del cos de coneixement en relació als delinqüents sexuals *online*, com és el cas de França, Alemanya o els Països Baixos- (Babchishin, Hanson i Hermann, 2011). A Espanya, fa poc més de tres anys que s'ha començat a fer recerca en aquest sentit i a avaluar de manera específica a aquest col·lectiu (Herrero i Negrodo, 2015). Així, des de la Subdirecció General de Penes i Mesures Alternatives de Madrid en col·laboració amb l'Institut de Ciències Forenses i de Seguretat de la Universitat Autònoma de Madrid es publica a l'any 2017 un dels pocs estudis sobre la temàtica (Pérez-Ramírez et. al., 2017). En aquell treball es van s'analitzar una mostra de penats que estaven complint una mesura penal alternativa al llarg de l'any 2015 per delictes relacionats amb la distribució o possessió de MESI. L'objectiu principal d'aquest estudi va consistir en descriure les característiques sociodemogràfiques i criminològiques d'aquest grup de delinqüents sexuals i evidenciar les necessitats específiques d'intervenció.

L'estudi va categoritzar la mostra en tres grups: en primer lloc els delinqüents sexuals penats per un delicte relatiu a la possessió i distribució de MESI, un segon grup format per delinqüents sexuals d'altra tipologia però amb el denominador comú de que les seves víctimes eren menors d'edat i finalment un tercer grup no delinqüent, com a grup control. A més de recollir diferents variables sociodemogràfiques, criminològiques i intel·lectuals, es van administrar també deu qüestionaris autoinformatos, per tal d'avaluar les necessitats específiques d'aquest col·lectiu.

Els resultats de l'estudi van permetre l'obtenció un perfil sociodemogràfic i psicosocial dels penats per delictes de relacionats amb MESI. En concret, Pérez-Ramírez et al. (2017) van observar que els consumidors de MESI són principalment homes relativament joves, solters i sense fills, entre d'altres característiques, aquests resultats són congruents amb l'estudi de Wolak, Finkelhor i Mitchell (2011). En relació al delicte específic, destaca que principalment són delinqüents primaris penitenciaris, així com la baixa prevalença dels delinqüents sexuals duals o mixtes en relació al delinqüents sexual *online* exclusius. Addicionalment l'estudi va comparar les característiques del grup de consumidors de MESI amb el grup d'abusadors de menors, en el que es confirma que existeixen algunes diferències significatives en les variables sociodemogràfiques, però no en relació a les variables psicosocials. A nivell criminològic tampoc es van observar diferències significatives a excepció que el grup consumidors de MESI reconeixen més el desig sexual envers els infants, és a dir, s'observa una major prevalença de desviació sexual (pedofília). Com a conclusió, el grup investigador destaca la necessitat d'aplicar programes d'intervenció específica per tal d'evitar la reincidència i prevenir possibles futurs delicte d'abús sexual a menors (Pérez-Ramírez et al., 2017).

Altre estudi rellevant és el publicat recentment per l'Institut de Criminologia i Ciències Penals de Universitat de València (Soldino i Carbonell, 2019) amb una mostra de 347 detinguts per delictes relacionats amb el MESI. L'edat mitjana de la de la mostra d'aquest estudi se situa al voltant dels 42 anys. La majoria de les persones detingudes era de nacionalitat espanyola i no tenia antecedents delictius previs al delicte base (primaris). Al voltant de la meitat estava treballant, no tenia parella estable i posseïa coneixements bàsics en informàtica. En relació a les víctimes, els autors van trobar que tres quartes parts eren del gènere femení i en etapa prepúber. Només el 5% d'aquestes persones presentaven un perfil dual o mixt, és a dir, havien comés delictes sexuals *online* i *offline*. En conjunt, la taxa de reincidència policial registrada al treball de Soldino i Carbonell (2019) va ser del 5,5% per a nous delictes sexuals.

En relació a Catalunya, encara no s'ha publicat cap estudi centrat en les característiques sociodemogràfiques, psicològiques i/o criminològiques que defineixen als consumidors de MESI que han estat detectats i condemnats al nostre context. Així, es fa palesa la necessitat de disposar d'un coneixement més acurat d'aquest grup que ens permeti desenvolupar i posar en pràctica intervencions centrades en les seves necessitats específiques, així com contrastar els resultats obtinguts a recerces prèvies.

2. Objectius de l'estudi

L'objectiu principal d'aquesta recerca és analitzar i descriure el perfil de les persones condemnades per un o més delictes contra la llibertat i la indemnitat sexual que s'han servit de les noves tecnologies per a la seva comissió. L'estudi inclou a una mostra de persones condemnades amb penes privatives de llibertat i/o obligades al compliment d'una mesura penal alternativa dins la província de Barcelona. En concret ens centrarem en avaluar les seves característiques sociodemogràfiques, psicològiques, clíniques i criminològiques.

A nivell més específic, i donat que les dades recollides constitueixen un element d'interès per la detecció, tractament i a la prevenció d'aquest tipus de delictes, es plantegen els següents objectius complementaris:

- Comparar les característiques de la mostra estudiada amb les dades provinents dels estudis nacionals i internacionals, per determinar possibles semblances i diferències entre ells.
- Analitzar els factors de risc presents en les persones que cometen delictes sexuals *online*.
- Comparar el perfil dels delinqüents sexuals *online* i els delinqüents sexuals duals (aquells que cometen delictes sexuals *online* i *offline*).
- Revisar els programes de tractament nacionals i internacionals dirigits a abordar específicament la delinqüència sexual *online*, en especial el consum de material d'explotació sexual infantil, per aïllar els components més específics.

3. Metodologia

- **Disseny**

Per poder assolir els objectius d'aquest estudi, es va dur a terme un estudi transversal, amb una mostra de persones condemnades, entre els anys 2000 i 2019, per delictes contra la llibertat i indemnitat sexual envers infants i/o adolescents i que per la seva comissió haguessin utilitzat les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC). En aquest cas, les TIC inclouen qualsevol mitjà i eina que faciliti el flux (transmissió, processament i emmagatzematge digitalitzat) d'informació de forma instantània, com són, per exemple: internet, els aparells electrònics, les aplicacions o la informàtica.

Les variables d'estudi són aquelles centrades en les característiques psicològiques, clíniques, criminològiques i sociodemogràfiques.

La mostra es va classificar en dues categories en funció del grau de contacte físic amb la víctima: delinqüents sexuals *online* (persones que han comés delictes sexuals exclusivament mitjançant les noves tecnologies) i duals (persones que han comés delictes sexuals *online* i també delictes sexuals *offline* que impliquen el contacte físic o presencial amb víctimes menors d'edat). Per a la realització d'aquest estudi, es van sol·licitar els permisos corresponents al Departament de Justícia de Catalunya, indicant la garantia de confidencialitat de les dades pel reclutament dels participants de la mostra i el compliment de la resta de requisits ètics i normatius de la recerca. En el cas d'aquelles persones que van accedir a contestar voluntàriament la bateria de proves composta per varis qüestionaris, també se'ls va demanar la signatura d'un protocol de consentiment informat seguint el model que també utilitza el GEAV (Grup d'Estudis Avançats en Violència) en els seus estudis (Document 1 de l'Anex).

- **Participants**

La mostra està composta per persones que han complit o compleixen una condemna entre els anys 2000 i 2019 per la comissió de delictes sexuals a través de les TIC. Es van seleccionar aquells subjectes que es trobaven en llibertat definitiva, en segon o tercer grau penitenciari, així com aquells que

estaven en llibertat condicional o complint una mesura penal alternativa a la província de Barcelona. Finalment, la mostra es va constituir amb un total de 118 persones, totes elles homes amb una edat mitjana de 46,6 (DE = 12,39; Mín.= 22 / Màx.= 79).

- **Instruments**

- **Inventari d'Avaluació de la Personalitat** (PAI; Morey, 1991), versió espanyola adaptada per TEA Ediciones (2011). Es tracta d'un dels instruments més utilitzats en l'avaluació clínica dins l'àmbit forense i s'ha utilitzat en nombroses investigacions a nivell internacional (Rogers, Jackson, i Kaminski, 2005; Wang et al., 1997; White, 1996). En aquesta recerca s'ha utilitzat la versió abreujada o "screening" del PAI, que consta de 165 ítems en la qual el subjecte ha de respondre en quin grau és aplicable cada ítem en el seu cas, en una escala tipus Likert (que va des de "fals" a "completament vertader"). Aquesta versió abreujada avalua el perfil d'un subjecte a través de 22 escales principals: Quatre escales de validesa per avaluar el grau de distorsió (*Inconsistència*, *Infreqüència*, *Impressió negativa* i *Impressió positiva*), onze escales clíniques (*Queixes Somàtiques*, *Ansietat*, *Trastorns relacionats amb l'Ansietat*, *Depressió*, *Mania*, *Paranoia*, *Esquizofrènia*, *Trets Límits*, *Trets Antisocials*, *Problemes amb l'Alcohol* i *Problemes amb les Drogues*), cinc escales relacionades amb la resposta al tractament (*Agressió*, *Ideacions suïcides*, *Estrès*, *Manca de Suport Social* i *Rebuig al Tractament*) i dues escales sobre relacions interpersonals (*Dominància* i *Afabilitat*).

En relació a les propietats psicomètriques de l'adaptació espanyola, la versió abreujada del PAI mostra una bona consistència interna mitjana ($\alpha = 0,74$ per la mostra normal i $\alpha = 0,81$ per la mostra clínica) i temporal (coeficient test-retest=0,82). Així mateix, la versió completa i l'abreujada, presenten un grau de correlació mig de 0,90 per la mostra general i 0,93 per la mostra clínica.

- **Internet Behaviours and Attitudes Questionnaire** (IBAQ; O'Brien i Webster, 2007). Es tracta d'un qüestionari autoinformat que avalua

conductes i actituds relacionades amb el consum de material d'exploració sexual infantil a internet. Consta de 47 ítems de resposta dicotòmica. A major puntuació a l'escala, major presència d'aquests comportaments i actituds. S'ha utilitzat la versió adaptada al castellà per Herrero i Negrodo (2014).

- **Sex With Children Scale** (*SWCH*; Marshall, 1998). Aquest instrument mesura creences que donen suport i justifiquen l'abús sexual infantil. Està compost per 18 ítems amb una escala de resposta tipus Likert. Les puntuacions elevades indiquen un major acord amb les creences favorables a l'abús sexual infantil. S'ha utilitzat la versió adaptada al castellà per Herrero i Negrodo (2014).
- **Child Identification Scale-Revised** (*CIS-R*; Wilson, 1999). Aquest instrument explora el grau en que un adult s'identifica emocionalment amb els nens o nenes. Es tracta d'una escala autoaplicada de 40 ítems de resposta dicotòmica. L'obtenció d'unes puntuacions altes correlacionen positivament amb una alta identificació cognitiva i emocional amb menors d'edat. S'ha utilitzat la versió adaptada al castellà per Herrero i Negrodo (2014).
- **RisCanvi versió Completa** (*RisCanvi-C*; Andrés-Pueyo et al., 2010). Es tracta d'un protocol multiescala dissenyat per a avaluar cinc tipus de risc en el context penitenciari català: violència auto-dirigida, violència intra-institucional, reincidència violenta, reincidència general i trencament de condemna. Aquest protocol valora la presència o absència de 43 factors de risc delictius. Cadascun d'ells està definit operacionalment i es codifica mitjançant una escala de resposta de tres categories indiquen l'absència ("No"), presència parcial o probable però no conclouent ("?") o presència evident o clara ("Sí") de l'ítem. Alhora, aquests factors de risc estan organitzats en cinc grans àrees o seccions temàtiques: delictiva (15 factors de risc), personal y biogràfica (6 factors de risc), social i familiar (8 factors de risc), clínica (8 factors de risc) i de personalitat (6 factors de risc). El RisCanvi-C proporciona de forma automàtica una estimació final per a cada tipus de risc valorat, basada en una escala de

tres nivells o categories (baix, moderat o alt) que pot ser modificada pel propi avaluador si així ho considera per les particularitats del cas.

L'instrument posseeix una capacitat predictiva moderada-alta (AUC entre 0,79 i 0,84) en relació als criteris que avalua (Andrés-Pueyo et al., 2010) i una bona fiabilitat inter-observadors (kappa de Cohen = 0,73).

- **Protocol de recollida de dades sociodemogràfiques i criminològiques creat ad hoc per a les finalitats de l'estudi**

Principalment, es va recollir informació sobre:

a) Variables sociodemogràfiques: edat, gènere, nacionalitat, estat civil, número de fills, relació actual de parella, nivell educatiu, situació laboral i professió.

b) Variables psicològiques: història de victimització en la infància i/o l'adolescència, presència de diagnòstics de salut mental o problemàtica de consum de tòxics, realització de tractament no relacionat amb la tipologia delictiva.

c) Variables criminològiques: antecedents delictius previs, delictes objecte d'estudi, tractament específic per la tipologia delictiva, topografia dels delictes (data de comissió del delictes, edat de les víctimes, tipus de relació prèvia entre víctima i victimari, nombre de víctimes identificables, tipologia delictiva, nombre d'arxius relacionats amb MESI, suspensió de la pena, llibertat vigilada) i situació processal-penal.

• **Procediment**

La informació principal d'aquest estudi s'ha obtingut de diverses fonts d'informació: a) arxius i documentació judicial i penitenciària, b) qüestionaris i auto-informes i c) entrevistes i informacions complementàries.

Les dades sociodemogràfiques i criminològiques han estat proporcionades pel Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. Per a l'emplenament dels instruments d'avaluació específics, professionals amb una dilatada experiència en l'avaluació i el tractament de delinqüents sexuals han realitzat les entrevistes als participants i han administrat els qüestionaris i les escales específiques. A més s'han consultat els arxius i expedients penitenciaris, així

com les dades que consten en el Sistema d'Informació Penitenciària de Catalunya (SIPC) i el Sistema d'Informació de Justícia Juvenil (SIJJ) on s'allotja la informació corresponent a les persones que es troben complint una mesura penal alternativa

Observades les divergències de criteri en l'enregistrament de la tipologia delictiva a les bases de dades del Sistema d'Informàtic Penitenciari Català (SIPC) i del Sistema Informàtic de Justícia Juvenil (SIJJ), s'han revisat, depurat i filtrat cadascun dels casos disponibles per a poder determinar el nombre real de penats que complien els criteris de selecció per formar part del grup d'estudi.

Arran que des de l'any 2009 la població penitenciària és valorada de manera sistematitzada i periòdica mitjançant el protocol RISCANVI, es va decidir incloure tots aquells penats per aquesta tipologia delictiva disponibles des de l'any 2000, per tal d'obtenir una representació més acurada d'aquest grup. Per tant, aquest mostra inclou persones condemnades per la comissió de delictes sexuals mitjançant l'ús de les TIC que:

- ✓ Compleixen durant l'any 2019 una mesura penal alternativa o una pena privativa de llibertat a la província de Barcelona.
- ✓ Han complit una pena privativa de llibertat a centres penitenciaris de Barcelona i que actualment es troben en llibertat definitiva.

• **Anàlisi de dades**

Les dades d'aquesta recerca s'han analitzat mitjançant el paquet estadístic IBM SPSS Statistics 24, on s'ha procedit a:

- L'explotació descriptiva de la mostra mitjançant el càlcul de les freqüències de totes les variables d'estudi, així com l'obtenció dels estadístics més habituals per a les variables contínues (mitjana, desviació estàndard, valors mínims i màxims).
- Amb l'objecte de determinar les possibles diferències entre els grups s'han aplicat la prova t Student de comparació de mitjanes o la prova U

Mann de Mann-Whitney (aquesta darrera pels casos en què les variables quantitatives no seguien una distribució normal), així com la prova d'independència Chi-Quadrat i la prova z de comparació de proporcions.

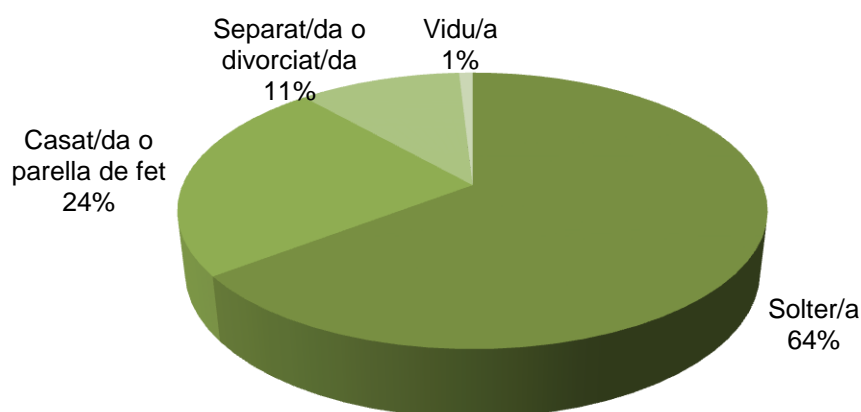
4. Resultats

• Resultats descriptius de la mostra

De la mostra total de 118 subjectes, es va detectar que el 89,9% eren de nacionalitat espanyola, en front del 10,2% de procedència estrangera (un 1,7% d'origen Europeu, el mateix percentatge d'origen asiàtic, un 0,8% nord-americà i finalment el 5,9% d'origen sud-americà).

En relació a l'estat civil dels penats, s'ha pogut obtenir les dades del 95,8% de la mostra. S'ha observat que el 64,6% dels subjectes són solters, el 23,9% casat o amb parella de fet i el 10,6% separats o divorciats i el 0,9% vidu (figura 2). Altrament s'ha enregistrat la darrera situació de parella actual dels penats i la darrera disponible en el casos dels interns analitzats que estaven de baixa del centre penitenciari. En aquest cas la informació només constava disponible en el 67,8% dels casos, dels quals el 47,5% estan una relació i el 52,5% no tenen parella. També s'ha volgut obtenir la informació relativa a la descendència, que s'ha recollit en el 94,9% dels casos, observant-se que el 38,4% té un o més fills/es.

Figura 2. Estat civil

En relació al nivell màxim d'estudis assolits per part dels subjectes de la mostra, s'ha recollit la informació del 90,7% dels casos. Dels quals el 42,1%

només van finalitzar els estudis primaris, el 39,3% van continuar amb estudis secundaris, i un 18,7% van cursar estudis superiors.

Tal i com s'observa a la Taula 1, en relació a la situació laboral dels penats (s'ha obtingut la informació en el 65,3% dels casos), s'observa que la majoria d'aquests es troben ocupats: el 50,6% dels casos treballen en la comunitat i un 26% en als tallers productius de centre penitenciari. D'altra banda un 11,7% de la mostra es troba en situació d'atur a la comunitat o inactiu en centre penitenciari. El 9,1% dels subjectes és població inactiva (pensionista o jubilat) i un 2,6% estan exclusivament estudiant.

Taula 1. Situació laboral actual

Situació laboral actual	<i>n</i>	%
Ocupat en la comunitat	39	50,6
Ocupat a CP	20	26,0
Aturat a la comunitat o inactiu en el CP	9	11,7
Jubilat/da o pensionista	7	9,1
Estudiant	2	2,6
Total	77	100,0

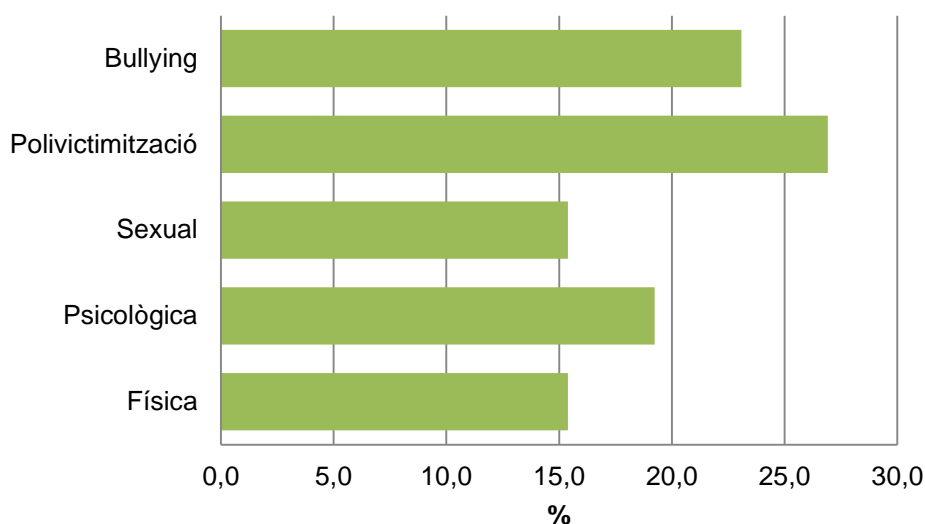
Dels itineraris laborals dels subjectes de la mostra, obtinguda en el 84,7% dels casos (independentment de la seva situació laboral actual), les activitats professionals que més destaquen són: el sector del transport i manteniment de vehicles en un 11% dels casos i comerç i màrqueting en un 8,5%. Per altra banda les menys representades són les relacionades amb les activitats físiques esportives i les del sector tèxtil, confecció i pell, ambdues amb un 0,8%. Cal destacar l'elevada heterogeneïtat en relació als perfils professionals, tal i com s'observa a la Taula 2.

Taula 2. Perfils professionals

Família professional	n	%
Sense experiència laboral	3	3,0
Indústries alimentàries	4	4,0
Química	2	2,0
Sanitat	4	4,0
Seguretat i medi ambient	6	6,0
Fabricació mecànica	5	5,0
Instal·lació i manteniment	8	8,0
Electricitat i electrònica	8	8,0
Transport i manteniment de vehicles	13	13,0
Edificació i obra civil	6	6,0
Fusta, moble i suro	2	2,0
Tèxtil, confecció i pell	1	1,0
Informàtica i comunicacions	4	4,0
Administració i gestió	6	6,0
Comerç i màrqueting	10	10,0
Serveis socioculturals i a la comunitat	4	4,0
Hostaleria i turisme	9	9,0
Activitats físiques i esportives	1	1,0
Arts i artesanies	4	4,0
Total	100	100,0

A l'hora d'analitzar la presència de victimització en la infància i adolescència dels subjectes de la mostra, s'ha obtingut informació del 87,3% dels casos. Concretament, un 24,3% ha estat víctima de maltractament i/o negligència i un 0,8% en presentava indicis, tanmateix 26 subjectes del total de la mostra. D'aquests 26 subjectes, tal i com es recull a la figura 3, el 26,9% va ser víctima de dos o més tipus violència al llarg de la seva infància i adolescència, en el 23,1% dels cassos assetjament escolar, el 19,2% violència psicològica, i en la mateixa proporció física i sexual (15,4%).

Figura 3. Tipus de victimització

Altrament es va analitzar la procedència de la victimització dels 26 subjectes (taula 3), destaca que en la victimització més habitual procedeix dels progenitors o tutors legals en un 42,3% dels casos i l'exercida pel grup d'iguals en un 19,2%.

Taula 3. Autors/es de la victimització

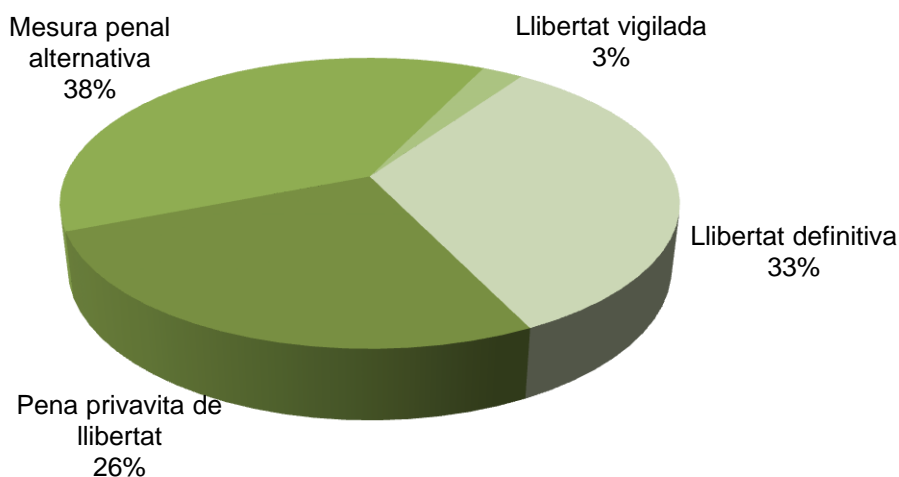
Victimaris/àries	<i>n</i>	%
Progenitors / tutors legals	11	42,3
Germans/germanes	1	3,8
Altres familiars	2	7,7
Altres persones properes de l'entorn	4	15,4
Altres persones	1	3,8
Grup d'iguals	5	19,2
Més d'un autor en diferents àmbits	2	7,7
Total	26	100,0

- **Característiques penals, penitenciàries i criminològiques**

La figura 4 mostra que el 59,4% de la mostra prové d'un centre penitenciari (del qual el 26,3% correspon a subjectes que estan complint condemna actualment i el 33,1% ja es troba en llibertat definitiva en el moment de tancament de

l'estudi) i el 38% ha estat condemnat a una mesura penal alternativa. A més, el 2,5% dels casos està complint una mesura de llibertat vigilada.

Figura 4. Situació processal penal actual

A la taula 4 s'observa que la mostra penitenciària obtinguda procedeix de dels següents centres penitenciaris de Barcelona: Brians 1 (5,9%), Brians 2 (12,7%), Lledoners (5,1%), Quatre Camins (11%), l'antic Obert 1 de Barcelona (0,8%), l'Obert 2 de Barcelona (9,3%) i, finalment, de l'Àrea de Serveis Socials d'Execució Penal o ASSEP (14,4%). Així mateix, els casos registrats a MPA procedeixen dels diferents equips d'Execució Penal de Barcelona.

Explorats els antecedents penals, s'ha obtingut informació del 98,3% dels casos, dels quals es constata que el 19,8% (23 subjectes) compta amb un historial delictiu previ. D'aquests 23 subjectes, un 69,6% (16 penats) va cometre prèviament delictes de naturalesa sexual. Aquests 16 subjectes van ser condemnats en el 37,5% dels casos a una pena privativa de llibertat i en el 18,8% amb una mesura penal alternativa. En el 43,8% dels casos no s'ha pogut registrar el tipus de pena imposada pel primer delictes sexual.

Taula 4. Origen de la mostra

Origen de la mostra	n	%
CP Brians 1	7	5,9
CP Brians 2	15	12,7
CP Lledoners	6	5,1
CP Quatre Camins	13	11,0
Antic Centre Obert 1 Barcelona	1	0,8
Centre Obert 2 Barcelona	11	9,3
ASSEP	17	14,4
MPA	48	40,6
Total	118	100,0

Tal i com indica la taula 5, els 16 penats reincidents en la categoria de delictes contra la llibertat sexual, és a dir el 13,5% del total de la mostra, la distribució dels diferents tipus de delictes sexuals és la següent: en el 31,3% dels casos es van cometre delictes sexuals mitjançant l'ús de les TICs exclusivament, en el 12,5% es contempla la presència de delictes sexuals mixtes, és a dir mitjançant l'ús de les TICs i altres tipologies delictives sexuals. Finalment queda registrat que un 43,8% presenta antecedents per altra tipologia delictiva de naturalesa sexual i d'un 12,5% no hi consta informació disponible.

Taula 5. Tipologia d'antecedents sexuals

Tipus d'antecedents	n	%
Delicte sexual <i>online</i>	5	31,3
Mixtes	2	12,5
Altra tipologia delictiva sexual	7	43,8
S/D	2	12,5
Total	16	100,0

Dels 6 condemnats amb pena privativa de llibertat per un delicte anterior contra la llibertat sexual, van complir una mitjana de 1945,3 dies (DE = 2554,80; Mín. = 112 / Màx = 6935). Dels 3 subjectes amb una mesura penal alternativa, 2 tenen una suspensió de la pena inicial privativa de llibertat i l'altre es troba complint una mesura de llibertat vigilada de 1825 dies.

Només s'ha pogut identificar, en 9 dels 23 casos, l'edat de l'agressor en el moment delictu sexual previ al delictu base. L'edat mitjana d'aquest és de 31,50 (DE = 13,5, Mín. = 19 / Màx.= 53).

En relació a l'estudi de les víctimes del delictu sexual previ identificat en els 16 penats reincidents, s'observa en la taula 6 que en el 12,5 % dels casos es tractaven d'infants (entre els 0 i 5 anys), el 6,3% correspon a menors prepúbels (entre 6 i 11 anys), el 12,5% són púbels (entre els 12 als 18 anys) i finalment en un 6,3% dels casos el delictu sexual es dona envers una persona adulta. En 5 casos no s'ha pogut identificar l'edat de la víctima (Taula 6).

Taula 6. Rang d'edat dels menors víctimes (delictu previ)

Edat de les víctimes	n	%
Infants	2	12,5
Prepúbels	1	6,3
Púbels	2	12,5
Adulta	1	6,3
Menor d'edat sense especificar	5	31,3
S/D	5	31,3
Total	16	100,0

Quant al gènere de les víctimes, no s'ha pogut registrar en el 62,5% dels casos. De la informació disponible, el 18,8% les víctimes eren de gènere masculí i el 12,5% de gènere femení. En un subjecte es recull la presència de víctimes d'ambdós gèneres.

Finalment analitzat el tipus de relació que mantenia el agressor amb la víctima del primer delictu, aquest no constava en el 56,3% dels casos. En el 12,5% restant la víctima era coneguda i en el 31,3% era desconeguda.

Si ens centrem en el delictu base (Taula 7), es constata que tots els subjectes seleccionats havien estat condemnats per un delictu sexual mitjançant l'ús de les TICs, malgrat que no apareixien classificats per aquesta tipologia en les corresponents bases de dades (SIJJ i SIPC). L'anàlisi del contingut de les sentències ens indiquen que en el 70,3% dels casos es donaven exclusivament mitjançant les TICs i que en el 29,7% restant també es detecta la presència de

delictes sexuals mitjançant les TICs i d'altres tipologies contra la indemnitat sexual (delinqüència sexual dual).

Taula 7. Distribució dels penats de la mostra en funció de la tipologia delictiva

Tipologia delictiva en la pena base	<i>n</i>	%
Delicte sexual <i>online</i>	83	70,3
Mixt	35	29,7
Total	118	100,0

L'edat mitjana en el moment del delicte base és de 38,69 anys (DE=12.13, Min=18/Max=65). De la mostra analitzada i tal com es recull a la taula 8, el 60,2% va ser condemnada amb una pena privativa de llibertat, i un 1,7% també tenia imposada una mesura de llibertat vigilada postcondemna. En relació als condemnats al compliment d'una mesura penal alternativa, s'observa que majoritàriament s'imposa el compliment d'un programa formatiu (en el 37,3% dels casos) i que en un 11,9% dels casos també tenen afegida una mesura de llibertat vigilada. Només s'ha detectat un cas amb una pena de treballs en benefici a la comunitat, que a més també té associada una llibertat vigilada.

Taula 8. Pena imposada pel delicte base

Pena imposada	<i>n</i>	%
Presó	71	60,2
Presó + Llibertat vigilada	2	1,7
TBC + Llibertat vigilada	1	0,8
PF	30	25,4
PF + Llibertat vigilada	14	11,9
Total	118	100,0

La informació recollida, disponible en el 85,6% dels casos, ens indica que un 23,8% dels penats han realitzat un tractament previ o de manera paral·lela diferent al Programa d'Intervenció específica en Violència Sexual (dels centres penitenciaris) i aliè al programa formatiu com a mesura penal alternativa.

Les dades recollides a la taula 9, en relació al tractament específic en violència sexual que es du a terme als centres penitenciaris ens indiquen que un 29,6% no ha participat en aquest tipus tractament, el 23,9% l'està realitzant actualment i el 45,1% l'ha finalitzat.

Taula 9. Grau de participació en el programa de tractament específic en l'àmbit de la violència sexual

Tractament	<i>n</i>	%
No	21	29,6
Sí, actualment	17	23,9
Sí, finalitzat	32	45,1
Si, incomplet	1	1,4
Total	71	100,0

De les diferents modalitats del programa específic de tractament (motivacional, bàsic, intensiu, manteniment i atenció externa) a la taula 10 s'observa que el 22,5% ha finalitzat el motivacional, el 9,9 % el bàsic, el 60,6% l'intensiu, el 9,9% el de seguiment i, finalment, un 9,9 % dels subjectes ha participat en la modalitat d'atenció externa.

Taula 10. Modalitats del tractament específic en violència sexual realitzats

	Motivacional		Bàsic		Intensiu		Seguiment		Extern	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
No	54	76,1	63	88,7	27	38,0	52	73,2	63	88,7
Sí, actualment	1	1,4	1	1,4	1	1,4	12	16,9	1	1,4
Si, finalitzat	16	22,5	7	9,9	43	60,6	7	9,9	7	9,9

En relació als penats que estan executant una mesura penal alternativa, el 93,6% dels casos es troben realitzant un programa formatiu d'educació sexual.

L'anàlisi de les característiques de les víctimes d'aquesta tipologia delictiva aporta informació en relació al gènere i l'edat. Observem que les víctimes en el 44,9% són del gènere femení, el 16,1% del masculí i en un 11% dels casos són d'ambdós gèneres.

Quant a l'edat de les víctimes (taula 11) en el 33,9% dels casos són prepubers (de 6 a 11 anys) exclusivament, seguit del 22% en que l'edat de les víctimes està dins de la franja d'edat dels púbers (entre els 12 i 18 anys). Cal destacar que en un 32,2% dels casos no quedava recollida la informació de l'edat de manera específica en els informes disponibles.

Taula 11. Rang d'edats dels menors víctimes (delicte base)

	<i>n</i>	%
Infants	10	8,5
Prepúbers	40	33,9
Púbers	26	22,0
Infants i prepúbers	1	0,8
Infants, prepúbers i púbers	1	0,8
Menor d'edat sense especificar	38	32,2
S/D	2	1,7
Total	118	100,0

4.1. Factors i nivells de risc del RisCanvi-C

El 57,6% de la mostra disposa d'una valoració del risc realitzada amb la versió completa del RisCanvi-C (que correspon al 93,15% de les persones que compleixen o han complit una pena privativa de llibertat a un centre penitenciari) entre setembre de 2009 i octubre de 2019. Els resultats derivats d'aquesta anàlisi es poden consultar a la Taula 20 de l'Annex 3.

Com es pot observar, el 83,9% de les persones estudiades va dur a terme un delicte sexual violent (ítem 1) i més de les tres quartes parts de la mostra penitenciària analitzada tenia 29 anys o més en el moment de la comissió del delicte base (ítem 2). Més de la meitat dels individus va iniciar la seva activitat delictiva després dels 30 anys (ítem 8), va causar lesions a una o més víctimes identificables (ítem 4), porta menys d'un any ininterromput a presó (ítem 6) i mostrava un increment de la freqüència, gravetat i/o diversitat delictiva (ítem 9). El 38,2% ha estat condemnat a una pena privativa de llibertat superior a sis anys.

A nivell penitenciari, entre l'1,5% i el 23,% compta amb conflictes amb altres interns (ítem 10), incompliment de mesures penals (ítem 11), expedients disciplinaris (ítem 12), evasions o fugues (ítem 13), regressions de grau (ítem 14) o trencaments de permisos (ítem 15).

En relació als factors de risc personals i biogràfics, al voltant del 20% presenta evidències parcials o clares de problemes laborals (ítem 19), manca de recursos econòmics (ítem 20) i dificultats per a establir plans de futur ajustats i realistes (ítem 21). La meitat de la mostra té un nivell educatiu baix i en el 10,3% dels casos existia una evidència parcial o concloent de desajust infantil (ítem 16).

Quant als factors de risc que exploren els aspectes socials i familiars, es constata l'existència d'antecedents delictius en la família d'origen en el 14,7% dels casos i el 16,2% presenta una criança problemàtica (ítem 23). A més, el 8,8% no disposa de suport familiar o social en el moment de l'avaluació (ítem 24) i el 16,2% té càrregues familiars (ítem 29).

A nivell clínic, es descarta la presència de problemàtica toxicològica (ítems 30 i 31), el diagnòstic de trastorn mental greu (ítem 32) i conductes autolítiques (ítem 37) en més del 90% dels casos. El trastorn de personalitat (ítem 35) està present de forma parcial o clara en el 17,6% de la mostra (entre els que destaquen el trastorn de personalitat límit, antisocial, histriònic i narcisista). Els resultats més destacables dins d'aquesta categoria fan referència a la presència clara d'un comportament sexual promiscu i de risc o una parafília (ítem 33) en el 95,5% de les persones avaluades. A més el 75,5% mostra una resposta limitada al tractament (ítem 34) i el 51,5% no disposa de recursos adaptatius per fer front a l'estrès (ítem 36) de forma parcial o concloent.

En termes de personalitat, entre el 23,5% i el 10,3% mostra trets relacionats amb la temeritat (ítem 40), impulsivitat i inestabilitat emocional (ítem 41), hostilitat (ítem 42) i irresponsabilitat (ítem 43). El 19,1% també mostra actituds antisocials (ítem 38) i el 5,9% una baixa capacitat mental i intel·ligència (ítem 39). Addicionalment, a partir de les evidències recollides al RisCanvi-C, es

constata que el 93% de la població penitenciària fa un reconeixement parcial o total del delictes base.

Finalment, quant als quatre tipus de risc valorats a través del RisCanvi-C, més del 80% dels subjectes han obtingut un risc baix de violència autodirigida i intrainstitucional, així com de trencament de condemna. En relació al risc de reincidència violenta, el 19,1% mostra un risc moderat i el 5,9% un risc alt.

4.2. Perfil “psicopatològic” i de personalitat a partir del PAI

Un total de 31 persones van accedir a participar contestant l’Inventari d’Avaluació de la Personalitat (PAI). Atès que la grandària de la mostra obtinguda amb el PAI va ser petita, les anàlisis que aquí es mostren es limiten a presentar de manera descriptiva el perfil dels participants amb puntuacions vàlides (el 100% dels qüestionaris administrats) i les comparacions entre ells en funció de la seva tipologia (delinqüents sexuals *online* i duals) a les escales principals de la prova. La Taula 12 presenta la mitjana de les puntuacions transformades (PT) dels 31 subjectes per a les principals escales de l’instrument.

Taula 12. Descriptors estadístics de les escales del PAI

Escales principals del PAI	<i>m</i>	Desviació estàndar	Mínim	Màxim
Infreqüència (INF)	51,51	10,07	42,00	82,00
Impressió negativa (IMN)	57,83	13,28	46,00	93,00
Impressió positiva (IMP)	59,38	8,53	39,00	71,00
Queixes somàtiques (SOM)	52,54	10,89	41,00	87,00
Ansietat (ANS)	47,32	9,72	39,00	85,00
Trast. Relacionat amb l’ansietat (TRA)	52,29	10,70	36,00	85,00
Depressió (DEP)	50,38	10,19	38,00	78,00
Mania (MAN)	40,87	7,19	30,00	59,00
Paranoia (PAR)	54,48	11,48	33,00	84,00
Esquizofrènia (ESQ)	49,12	8,26	38,00	74,00
Trets Límits (LIM)	45,00	6,52	35,00	63,00
Trets Antisocials (ANT)	50,54	6,84	39,00	73,00
Problemes amb l’alcohol (ALC)	45,64	2,13	45,00	55,00
Problemes amb drogues (DRG)	45,74	6,10	42,00	68,00
Agressió (AGR)	44,58	5,01	36,00	54,00

Escales principals del PAI	<i>m</i>	Desviació	Mínim	Màxim
Ideacions suïcides (SUI)	50,45	7,65	46,00	75,00
Falta de recolçament (FAS)	60,38	16,13	38,00	94,00
Rebuig al tractament (RTR)	50,41	9,32	33,00	67,00
Dominancia (DOM)	45,67	9,91	29,00	70,00
Afabilitat (AFA)	47,48	11,28	23,00	66,00

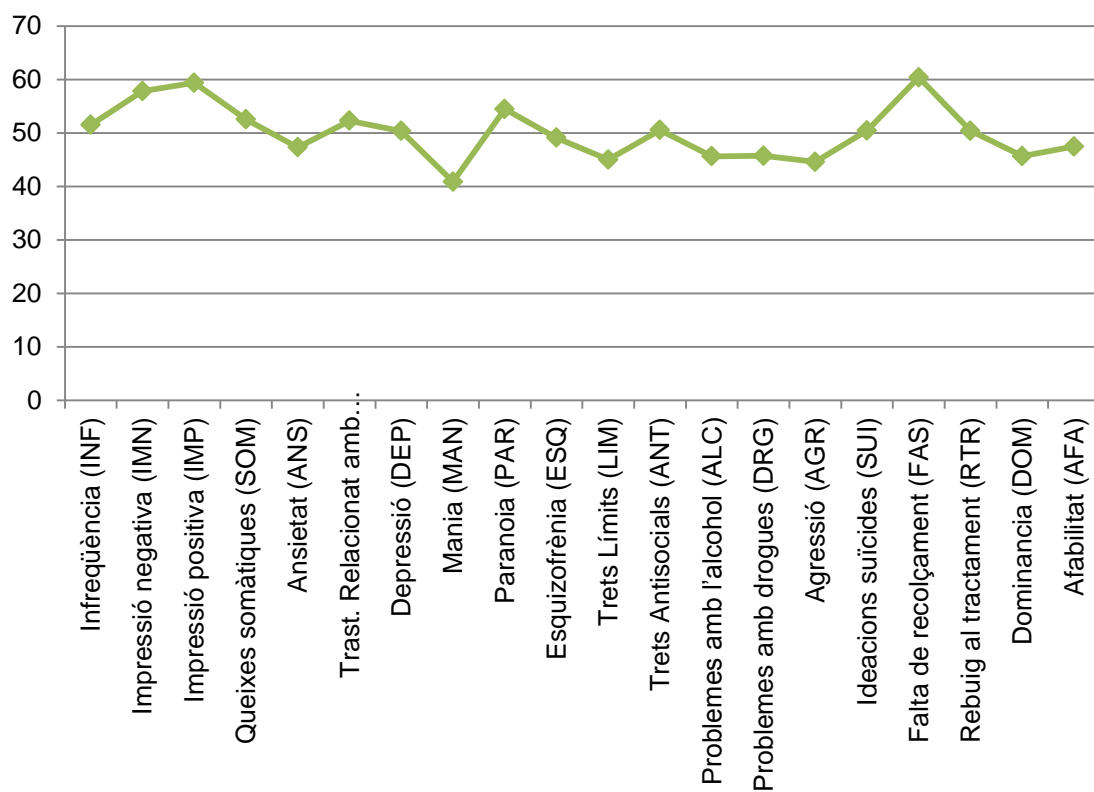
La mostra analitzada va obtenir puntuacions dins el rang intermedi a totes les escales principals (valors PT entre 40 i 60). Aquests valors suggereixen que els 31 subjectes que van contestar al qüestionari mostraven el següent perfil (Figura 5):

- Escales de validesa: van contestar de forma consistent i amb l'atenció adequada al contingut dels ítems i no van intentar distorsionar la seva imatge de forma negativa o positiva.
- Escales clíniques: presentaven poques queixes corporals o preocupacions sobre la salut (SOM), així com baixos nivells d'ansietat o tensió (ANS) i poc malestar en general (TRA). Així mateix, van mostrar poques queixes d'infelicitat (DEP) o característiques relacionades amb la mania o la hipomania (MAN). Van presentar-se com persones obertes i amb capacitat per a perdonar als altres (PAR), eficaces en les interaccions socials i amb nivells d'atenció o concentració adequats (ESQ). Es van caracteritzar per l'estabilitat emocional i la disponibilitat de relacions sòlides (LIM), descrivint aquestes relacions com càlides i properes. Refereixen mostrar un control apropiat dels seus impulsos i comportaments antisocials (ANT), així com un consum moderat d'alcohol (ALC) i infreqüent d'altre tipus de substàncies (DRG), sense que allò hagi implicat conseqüències negatives associades.
- Escales relacionades amb el tractament: segons les puntuacions mitjanes obtingudes, els participants mostraven un control raonable sobre la seva expressió d'ira i hostilitat (AGR), pocs pensaments sobre la mort o el suïcidi (SUI) i un estil de vida estable i previsible (EST). En termes generals, sembla que mantenien vincles propers amb la família i

els amics i eren percebuts com a fonts de suport social (FAS). Alhora, es van mostrar poc predisposats o interessats en realitzar grans canvis personals sobre la seva conducta, ja que se sentien satisfets amb ells mateixos (RTR).

- Escales de relació interpersonal: com a grup, mostraven una capacitat adequada per a adaptar-se de forma exitosa a les diferents situacions interpersonals, assumint i cedint el control (DOM) i apropant-se o distanciant-se (AFA) de les relacions en cas necessari.

Figura 5. Puntuacions mitjanes (PT) obtingudes a les escales principals del PAI

4.2.1. Interès i creences sobre l'abús sexual infantil

En relació a les proves específiques que es van administrar, les mitjanes obtingudes són les següents (taula 13):

- Internet Behaviours and Attitudes Questionnaire: les puntuacions mitges obtingudes assenyalen que els participants no manifestaven una tendència a dur a terme comportaments delictius ($m = 6,54$; $DE = 5,63$; Mín. = 0 / Màx. = 23). Així mateix, s'observa una presència moderada-baixa d'actituds que justifiquen els delictes sexuals a través de les TIC ($m = 59,61$; $DE = 14,03$; Mín. = 35 / Màx. = 94).
- Child Identification Scale-Revised: els participants van obtenir una puntuació mitjana de $m = 12,80$ punts ($DE = 4,77$; Mín. = 4; Màx. = 26) sobre un total de 40 punts, que es podria interpretar com una baixa identificació emocional amb infants.
- Sex With Children Scale (SWCH): com a grup, la puntuació mitjana obtinguda va ser de $m = 3,51$ ($DE = 5,90$; Mín. = 0; Màx. = 21) sobre una puntuació total de 72 punts en aquesta escala. En aquest cas, els participants mostrarien un baix grau d'acord amb les creences que donen suport i justifiquen l'abús sexual infantil.

Taula 13. Estadístics descriptius dels qüestionaris

<i>n</i> = 31	IBAQ-A	IBAQ-B	CIS-R	SWCH
<i>m</i>	6,54	59,61	12,80	3,51
Desviació estàndar (DE)	5,63	14,03	4,77	5,90
Mínim	0,00	35,00	4,00	0,00
Màxim	23,00	94,00	26,00	21,00

4.3. Comparació de grups de la mostra per tipologia delictiva: *online* i duals

4.3.1. Característiques sociodemogràfiques, personals i criminològiques.

En relació a la comparació entre els delinqüents sexuals *online* i els duals, l'anàlisi de la informació recollida en les diferents àrees ens permet afirmar el següent:

En relació a les dades de la trajectòria personal s'observen diferències significatives en la tipologia de victimització, essent la sexual, superior en el grup delinqüents sexuals duals (37,5%).

En relació a les dades criminològiques, observem que el grup de delinqüents *online*, presenten en una menor mesura antecedents penals (85,5%), que els delinqüents duals (70%). Aquesta diferència també s'observa en la mateixa línia quan ens centrem en l'anàlisi dels antecedents penals de tipus sexual. Així mateix, el grup delinqüents sexuals *online* presenta antecedents relacionats amb les TICs (66,7%) en una major proporció que el grup de delinqüents sexuals duals (10%).

En relació a les diferències observades en les víctimes d'ambdós grups (*online* i duals), s'ha detectat que la freqüència en la que apareixen implicats els dos sexes, presenta una prevalença significativament major en els delinqüents sexuals *online*. També s'ha detectat que l'existència d'una relació prèvia amb la víctima (coneguda) és significativament més habitual en delinqüents sexuals duals que en els que ho fan mitjançant les TICs. No obstant, s'observa que els delinqüents sexuals *online* compten amb un major nombre de víctimes conegudes i desconegudes (41,7%) que els duals (10,3%).

4.3.2. Factors i nivells de risc del RisCanvi-C

En l'anàlisi comparatiu dels grups en relació als factors de risc de la versió completa del RisCanvi, no es van trobar diferències significatives en 35 dels 43 ítems que el componen. No obstant, destaquen algunes discrepàncies notables, en el sentit que els delinqüents sexuals duals mostren en major

proporció la presència dels següents factors de risc (els resultats de les comparacions es poden consultar a la Taula 20 de l'Annex 3):

- “Delicte base violent” (ítem 1);
- “Víctimes amb lesions” (ítem 4);
- “Duració de la pena” (Ítem 5): es detecta una proporció més elevada en la durada de la pena de sis anys o més;
- “Temps ininterromput a presó” (ítem 6): en la franja de tres anys o més
- “Inici de l'activitat delictiva violenta” (ítem 8): en la franja d'edat d'inici del comportament violent entre els 17 i 30 anys;
- “Expedients disciplinaris” (Ítem 10): una major proporció d'interns amb delictes mixtes ha estat sancionat per faltes disciplinàries greus o molt greus, s'han involucrat en disturbis o incidents institucionals de gravetat o han utilitzat violència, armes o amenaces envers altres interns o envers els funcionaris (37,9%);
- “Manca de suport familiar o social” (ítem 24): destaca que, en un 96,6% dels subjectes amb delictes mixtes no existeixen relacions positives ni recolzament per part de familiars, ni disposa d'amics íntims a qui recórrer, o aquest recolzament existeix però els subjectes no el volen acceptar o el seu recolzament social esta relacionat amb els seus actes violents i delictius;
- “Hostilitat” (Ítem 42): presenten certa disposició i actituds desfavorables cap a determinades persones, es mostren hostils en comptades ocasions, són conscients de la responsabilitat de les seves accions, però tendeixen a justificar-les.

En relació als resultats de l'Escala d'avaluació del risc Riscanvi, els delinqüents sexuals duals presenten un risc més elevat de violència autodirigida i de trencament de condemna que els delinqüents sexuals *online*

4.3.3. Interès i creences sobre l'abús sexual infantil

En aquest cas, els resultats derivats de l'anàlisi comparativa de les puntuacions obtingudes en els diferents qüestionaris administrats (PAI, IBAQ, CIS-R i SWCS) indiquen que no hi ha diferències estadísticament significatives entre

els delinqüents sexuals *online* i els duals en relació a les actituds que justifiquen l'abús sexual infantil, els comportaments i creences que excusen l'ús de MESI i la identificació amb menors d'edat. En ambdós casos, les baixes puntuacions obtingudes indiquen l'absència d'aquestes variables o una presència baixa-moderada.

4.4. Comparació dels resultats obtinguts amb estudis previs

Quan es comparen les dades obtingudes en el present estudi amb aquells que s'han publicat a nivell nacional i internacional, s'observen algunes similituds i poques diferències entre ells (Taula 14).

Taula 14. Comparació dels resultats obtinguts amb altres estudis

Variable	Wolak, Finkelhor i Mitchell (2005, 2011)	Pérez, M. et. al (2017)		Soldino i Carbonell (2019)	Mostra d'estudi (2019)
	On line	On line	Duals	Online i Duals	Online i Duals
	S/D	33	22	347	118
Edat	Menys de 40	$m = 41,4$ (Mín. = 22 / Màx = 70=)	$m = 52,2$ (Mín. = 26 / Màx. = 78)	$m = 42$	$m = 46,6$ (Mín. = 22 / Màx. = 79)
Estat civil	Solters	67% solter	40,9% separat	45% solter	64,6% solter
Estudis	Bàsics	36,6% graduat o ESO	36,4% graduat o ESO	-	42,1% graduat
Feina	-	53,3% treballa	27,3% treballa	58% treballa	76,6% treballa
Victimització en infància o adolescència	-	24%	0%	-	12,7
Antecedents	Sense antecedents violents	Principalment primaris	86,3% primaris	81% primaris	80,2% primaris
Trastorn Mental (TM)	Sense TM	-	-	-	91,2% Sense TM

En relació a les semblances, destaca que es tracta d'una tipologia delictiva amb una edat mitjana "avançada", al voltant dels quaranta anys, quan les dades són

comparades amb mostres espanyoles (però no en relació a les mostres internacionals). Tal com s'observa a les meta-anàlisis i les revisions publicades sobre aquest grup delictiu, són persones que compten amb poques relacions de parella, com és el cas de la mostra d'estudi, amb un 64,6% de subjectes solters. Així mateix, són persones que realitzen, en una proporció important, algun tipus d'activitat laboral. En la mateixa línia, presenten baixes taxes de victimització en la infància i pocs antecedents delictius sexuals i no sexuals. A nivell clínic, presenten baixa identificació emocional amb menors d'edat i menys distorsions cognitives o actituds justificadores, així com poques alteracions psicopatològiques.

Entre les diferències més destacables, s'observa que l'edat mitjana de la mostra és més elevada respecte als estudis que utilitzen mostres internacionals (on s'observa que generalment són persones amb edats inferiors als quaranta anys).

4.5. Revisió dels programes d'intervenció per a persones que han comés delictes sexuals a través de les noves tecnologies

Amb la finalitat de millorar la intervenció amb els penats que han comès un delicte relacionat amb el consum, possessió i abús sexual infantil, s'ha realitzat una revisió dels programes d'intervenció específica a nivell territorial, estatal i internacional.

En el context penitenciari català la intervenció amb penats que han comès un delicte relacionat amb l'ús (entès com la producció, venda, distribució, exhibició o tinença) de material d'explotació sexual infantil es du a terme amb el Programa d'Intervenció Específica en l'àmbit de la Violència Sexual, una adaptació de l'anterior programa de Control de l'Agressió Sexual (SAC) dissenyat per Garrido i Beneyto (1996).

El recent programa emmarcat en el paradigma cognitiu–conductual, s'ubica dins d'una intervenció generalitzada basada, no tant en el delicte si no en les necessitats i perfil del subjecte, entenent que el tipus de delicte no ha de ser

necessàriament la conseqüència directa de la seva problemàtica i perfil. Així, el nou programa d'Intervenció està destinat principalment a subjectes que estan complint condemna per delictes contra les persones o per altres delictes amb un grau significatiu de violència i per interns amb un historial de desajustament institucional i amb conductes violentes habituals. La part específica del programa consta de vint-i-vuit sessions grupals on es treballen continguts com l'autobiografia, el coneixement de la sexualitat, les alteracions de la conducta sexual, l'avaluació del delicte, les distorsions cognitives i els mecanismes de defensa, els factors de risc, la responsabilitat, la modificació i control de l'impuls sexual, la prevenció de recaigudes, la víctima, les habilitats socials i la responsabilitat. L'objectiu general és aprofundir en el tractament de la conducta sexual inapropiada i els delictes contra la llibertat sexual.

El sistema penitenciari català també gestiona un altre programa per aquelles persones penades per delictes contra la llibertat i la indemnitat sexual, amb un risc elevat de reincidència violenta i amb falta de suport social i familiars: el programa Cercles de Suport i Responsabilitat. És un programa comunitari, basat en els principis de la Justícia Restaurativa, adreçat a la reintegració i acompanyament de delinqüents sexuals en el moment de transició de la presó a la comunitat, és a dir, al medi social. Un factor clau és la implicació de la societat civil a través de la participació de persones voluntàries, com a valor afegit, que fan acompanyament i donen suport als delinqüents per afavorir i consolidar el procés de canvi.

En el context espanyol, el programa "Fuera de la Red", també dissenyat des del paradigma cognitiu-conductual, aporta una eina terapèutica específica per a subjectes que han comès delictes relacionats amb l'ús de material d'explotació sexual infantil. Basat en premisses similars al programa català d'Intervenció Específica en l'àmbit de la Violència Sexual, és una intervenció flexible, guiada pel principi del risc, necessitat i responsivitat com un procés d'ajuda per identificar situacions de risc i per a desenvolupar eines per evitar la reincidència seguint el model de prevenció de recaigudes. També es presta atenció a la millora de l'autoestima i competències del subjecte així com el control emocional i la impulsivitat. Es treballen els vincles íntims saludables amb els adults i, a diferència del programa anterior, es presta especial atenció al paper

que Internet té en la vida del subjecte i al nexa amb la comissió dels delictes relacionats amb el material d'exploració sexual infantil. Així doncs destaquen mòduls específics sobre la relació del subjecte amb les imatges a la xarxa, la història real dels nens, nenes i adolescents presents al darrera de les imatges i el desenvolupament d'una nova intimitat i sexualitat positiva fora de la xarxa (Taula 15).

Taula 15. Programa “Fuera de la Red”

Nom del programa	“Fuera de la Red: Programa de intervenció frente a la delincuencia sexual con menores en la red”
Autors/es	Herrero, Negrodo, Lila, García, Pedrón i Terreros
Any	2015
País	Espanya
Format	Grupal (grups no superiors a 12 subjectes) i individual
Destinatari/es	Homes sotmesos a una mesura penal alternativa de programa de tractament per un delicte de possessió i/o difusió de MESI
Àmbit	Mesures Penals Alternatives
Durada	10 mesos
Nº sessions	32 sessions
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> • Facilitar l'adherència i receptivitat al tractament per part dels penats mitjançant un enfoc positiu del tractament • Modificar aquells factors de risc dinàmics que la literatura assenyala com a rellevants en els usuaris de MESI • Introduir millores en el funcionament psicològic dels participants en aquells àmbits relacionats amb la seva implicació amb el MESI • Reduir el risc d'una possible escalada conductual que condueixi a l'abús real d'un menor • Reduir la reincidència d'aquest tipus de penats
Mòduls	<ul style="list-style-type: none"> • La meua història personal: 4 sessions • Entendre la meua conducta: 3 sessions • Emocions positives: 4 sessions • La meua relació amb les imatges: 5 sessions • Les imatges son nens reals: 4 sessions • Una nova intimitat: 4 sessions • Sexualitat positiva: 4 sessions • Fora de la xarxa: 4 sessions
Orientació	Enfoc cognitiu - conductual

A nivell internacional, hi trobem principalment tres programes d'intervenció per a subjectes que han comès delictes relacionats amb la producció, venda, distribució, exhibició o possessió de MESI:

- L'*Internet sex offender Treatment Programme* (I-SOTP; Middleton, Mandeville-Norden i Hayes, 2009): es porta a terme al Regne Unit per a subjectes condemnats per delictes sexuals *online* que compleixen condemna en la comunitat. El tipus d'intervenció que es realitza s'ajusta a l'edat dels autors, amb una modalitat específica per a menors de 21 anys i altra per a aquells amb una edat superior (taula 16).

Taula 16. Programa I-SOTP

Nom del programa	Internet sex offender Treatment Programme (I-SOTP)
Autors/es	National Probation Service in England and Wales (Middleton, Mandeville-Norden i Hayes)
Any	2009
País	Regne Unit
Format	Homes delinqüents <ul style="list-style-type: none"> • Individual per homes entre 17 i 21 • Grup per aquells amb més de 21 anys Tots els integrants requereixen un CI 80+
Destinatari/es	A partir del cribatge realitzat el protocol de valoració del risc RM2000: <ul style="list-style-type: none"> • Valoració del risc és: baixa, moderada o alta, però es valora una desviació sexual baixa, es considera un candidat per realitzar el I-SOTP. • Valoració de risc alta i es determina una desviació alta, s'haurà de derivar a altres programes de tractament més genèrics.
Àmbit (presó, medi obert, etc).	Condemnats per delictes sexuals <i>on line</i> en que compleixen en comunitat.
Nº sessions	<ul style="list-style-type: none"> • Grupal: 35 sessions setmanals de dues hores cadascuna • Individual: 20-30 sessions de una hora i mitja cadascuna
Objectius	Treballar les necessitats específiques observades en el delinqüents sexuals <i>on line</i> , com són: la compulsivitat sexual, el pensament obsessiu i l'ús problemàtic d'Internet, així com la problemàtica amb els dèficits relacionals i regulació emocional.

Mòduls	<p><u>Temporalització dels 6 mòduls</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Augment de la motivació al canvi, amb l'objectiu de reduir les distorsions cognitives i facilitar instaurar nous pensaments i objectius prosocials (4 sessions). 2) Canvi de les actituds i pensaments que justifiquen la conducta delictiva (8 sessions). 3) Desenvolupar empatia envers els menors que apareixen a les imatges com a víctimes d'abús sexual (3-4 sessions). 4) Reducció de l'ús del sexe com a estratègia d'afrontament emocional i generar d'altres més efectives per la resolució de problemes (13 sessions). 5) Dotar d'habilitats per relacionar-se i millorar aspectes d'autoestima i la ubicació del locus de control intern (4 sessions). 6) Elaboració correctes estratègies de prevenció i adquirir un nou estil d'adaptació psicosocial (3 sessions).
Orientació	<ol style="list-style-type: none"> 1) Model R-N-R (Andrews i Bonta, 2006) 2) Model del canvi (Fisher & Beech, 1998) 3) Model de l'ús problemàtic d'Internet (Quayle & Taylor, 2003) 4) Model de vides satisfaccionades (Ward & Stewart, 2003)
Eficàcia	<p>No existeixen estudis que analitzin la reincidència delictiva, però si s'ha demostrat que en estudi de 264 delinqüents sexuals on line, el 53% han obtingut puntuacions post-tractament amb paràmetres no delinqüencials (Middleton et al. 2009)</p>
Altres observacions rellevants	<p>Ús del Risk Matrix 2000 per a la valoració del risc</p>

- L'*Inform Plus Programme* (Combating Paedophile Information Networks in Europe Project (COPINE)) Lucy Faithfull Foundation (LFF), també desenvolupat al Regne Unit. Aquest programa està destinat als membres de l'entorn més proper dels delinqüents sexuals on line (pares, amics, etc.) amb l'objectiu d'informar, orientar i trencar mites i estereotips en relació a aquesta tipologia delictiva (taula 17).

Taula 17. Programa “Inform Plus”

Nom del programa	Inform Plus Programme (Combating Paedophile Information Networks in Europe Project (COPINE))
Autors/es	Lucy Faithfull Foundation (LFF) Ethel Quayle
Any	-
País	Regne Unit
Format	Grupal, entre 6 o 8 membres Individual
Destinatari/es	Persones que reconeixen el seu comportament problemàtic i volen buscar ajuda per solucionar-ho.
Àmbit	Comunitari
Durada	10 setmanes
Nº sessions	Sessions de 2,5 hores
Objectius	Identificar el comportaments delictius i desenvolupar estratègies per prevenir possibles futures conductes delictives <i>online</i>
Mòduls	10 sessions <ol style="list-style-type: none"> 1) Treball en la identificació del cicle delictiu 2) Reconeixement del grau de control en el seu comportament. 3) Detecció de fantasies inapropiades 4) Elements de l'addicció i la compulsivitat del seu comportament. 5) Exercicis de <i>role-playing</i> 6) Identificació d'aspectes positius i millorables en la seva capacitat de relació 7) Treballar empatia envers la víctima CSEM 8) Participació antics membres per explicar pròpia experiència 9) Ús responsable d'Internet 10) Model de vides saludables
Orientació	Model R-N-R (Andrews i Bonta, 2006) Programa psicoeducatiu
Eficàcia	Actualment no hi consten estudis de l'eficàcia del programa basat en reincidència.
Altres observacions rellevants	Inform Programme, destinat a pares, amics i familiars dels delinqüents sexuals on line. Amb l'objectiu d'informar i orientar, per tal de trencar mites i estereotips en relació aquesta tipologia delictiva.

- Berlin Dissexuality Therapy Prevention Project Dunkelfeld (PPD) a Alemanya. Destinat a homes que busquen ajuda davant la presència del sentiment d'atracció i excitació amb infants i/o adolescents (taula 18).

Taula 18. Programa “Prevention Project Dunkelfeld”

Nom del programa	Prevention Project Dunkelfeld (PPD). The Berlin Dissexuality Therapy
Autors/es	Berlin Institute of Sexology and Sexual Medicine
Any	2005
País	Alemanya
Format	Grupal amb la possibilitat de realitzar sessions individuals
Destinatari/es	Persones que busquen ajuda davant la presència de sentiment d'atracció i excitació amb infants i/o adolescents
Àmbit	Comunitari, fora de l'àmbit judicial
Durada	Sessió setmanal
Nº sessions	-
Objectius	Treballar en les diferents àrees que mitjançant la recerca han estat identificades per treballar la prevenció i el risc de reincidència
Mòduls	<p>Mòduls de tractament</p> <ul style="list-style-type: none"> • Millora problemes d'autoestima • Enfortiment de recursos personals • Prendre responsabilitat del propi comportament • Desenvolupar habilitats socials i cognitives per evitar cometre un delicte sexual • Reforçar la motivació de sentir-se capaç de controlar el seu propi comportament a llarg termini • Incrementar l'habilitat de controlar la pulsio sexual • Detectar les situacions de risc • Millorar habilitat de relació interpersonal
Orientació	Principalment d'orientació cognitiva-conductual, en combinació amb l'ús de fàrmacs en determinats casos.

Destaquem, doncs, diferències rellevants quant a la producció d'intervenció específica per a delinqüents d'ús de MESI a la xarxa en context penitenciari.

A Catalunya, els interns realitzen el mateix programa generalitzat d'intervenció en violència sexual adaptat a les necessitats segons el model teòric de Risc-Necessitat-Responsivitat d'Andrews i Bonta (2006) i el Model de Vides Satisfactòries (Ward i Stewart, 2003; Ward i Gannon, 2006) que relaciona els factors de risc i la satisfacció humana tenint com a objectiu dotar les persones

de les eines necessàries per desenvolupar un estil de vida positiu. S'incideix de forma més concreta en:

- El treball de l'empatia amb les víctimes a partir de la presa de consciència de la realitat de les imatges;
- Les distorsions cognitives i mecanismes de defensa i en l'assumpció de la responsabilitat, sovint atenuada pel distanciament emocional amb les víctimes
- La promoció d'una sexualitat ajustada, uns vincles afectius saludables i un estil de vida positiu.

En altres indrets existeix intervenció exclusiva per aquesta població i diferenciada segons l'edat (*Sex Offender Treatment Programme*) i també destinada a l'entorn més proper al subjecte (*Inform Plus Programme*).

5. Discussió i conclusions

A Espanya, el nombre d'estudis centrats en els delinqüents sexuals que cometen delictes a través de les noves tecnologies és escàs (Pérez-Ramírez et al., 2017; Soldino i Carbonell, 2019; Sotoca et al., 2019). Aquesta recerca contribueix a nodrir aquest cos de coneixement i és la primera que s'ha dut a terme a Catalunya sobre aquest fenomen. Amb aquest propòsit, es van recollir dades sociodemogràfiques, penals, penitenciàries i criminològiques d'una mostra d'homes condemnats per delictes sexuals amb l'ús de les TIC de la província de Barcelona. Així mateix, es van administrar una sèrie de proves específiques a un grup de participants per determinar el perfil psicopatològic, les actituds relacionades amb l'abús sexual infantil i el nivell de congruència emocional amb menors d'edat.

A partir de la **comparació qualitativa entre els diferents estudis**, observem trets comuns entre aquests. Principalment es tracta de subjectes solters o separats. També es detecta que presenten un nivell d'estudis bàsics o de secundària. Majoritàriament no presenten indicadors de victimització en la infància i tampoc presenten problemàtica de trastorn mental. Finalment destacar que principalment són subjectes primaris, sense la presència d'antecedents.

En relació a les persones que cometen delictes sexuals a través de les noves tecnologies, els resultats de l'estudi dibuixen el següent perfil:

- Tenint en compte que més del 80% de la mostra estudiada és primària penal i penitenciària i que la seva mitjana d'edat se situa en els 46,6 anys, els resultats suggereixen diverses hipòtesis. En primer lloc, que les persones que cometen aquest tipus de delictes ho fan a una edat avançada, que es reflexa també en RisCanvi-C i en estudis previs (Pérez et al., 2017; Soldino i Carbonell, 2019 i Wolak, Finkelhor i Mitchell, 2005, 2011). En segon, que aquestes persones hagin passat desapercebudes a l'inici de la seva carrera delictiva per la manca de regulació específica sobre aquest tipus de contingut i els limitats recursos per a la seva detecció. Tercer, que és més fàcil detectar als

delinqüents sexuals *online* o duals que disposen de menys habilitats informàtiques, atesa la possible fractura digital existent.

- Aquesta tipologia no presenta alteracions psicopatològiques ni problemes relacionats amb el consum de drogues. Els resultats són congruents amb la revisió realitzada per Sotoca et al. (2019) i amb l'explotació dels ítems del RisCanvi-C. L'absència de problemàtica clínica facilita el bon ajust penitenciari tal i com també queda reflectit en els resultats de l'eina de valoració del risc.
- L'absència d'identificació emocional amb infants i de creences que donen suport a l'abús sexual infantil, així com una presència moderada-baixa d'actituds que justifiquen els delictes sexuals *online* en la mostra d'estudi podrien tenir diferents explicacions. Per una banda, aquests resultats són congruents amb altres estudis previs (Sotoca et al., 2019) que assenyalen que aquest grup presenta menys congruència emocional amb menors d'edat en comparació amb abusadors de menors. Per altra banda, el disseny de les proves administrades (IBAQ, CIS-R, SWCH) són fàcilment manipulables i no disposen d'escales de validesa, pel qual les respostes donades pels participants poden estar falsejades amb la intenció de mostrar una bona imatge de si mateixos.
- No s'ha trobat gaires diferències entre els delinqüents sexuals *online* i els delinqüents sexuals duals quant a la seva tendència als sentiments de solitud o a la baixa autoestima, ni en els seus trets de personalitat. De fet, i en relació a aquest últim punt, els resultats obtinguts a través de l'Inventari d'Avaluació de la Personalitat (PAI) es constata que, com a grup, mostren un perfil normalitzat, amb puntuacions T (PT) dins del rang considerat com a no patològic a la població general, al menys a les escales principals de la prova. En termes generals, es pot afirmar que els participants mostren nivells baixos tant de preocupació per la salut, com d'ansietat i de malestar general. Igualment, es caracteritzen per l'absència de simptomatologia depressiva, maníaca o psicòtica. A nivell emocional són persones estables, socialment competents i disposen de vincles estrets amb persones significatives. En general, mostren un

control apropiat sobre els seus impulsos o conductes antisocials, sobre l'expressió d'ira i hostilitat, així com del consum de substàncies tòxiques. A nivell terapèutic, manifesten sentir-se satisfets amb si mateixos, raó per la qual es mostren poc motivats a realitzar canvis personals significatius.

A partir d'aquests resultats, es pot afirmar que, en conjunt, els delinqüents sexuals *online* i duals mostren un perfil clínic i de personalitat no patològic, similar en la majoria d'aspectes als de la població normal. Així mateix, les persones que cometen delictes sexuals a través de les noves tecnologies mostren, com a grup, una baixa tendència a dur a terme comportaments delictius, així com poques actituds i creences justificadores dels delictes i l'abús sexual infantil. En la mateixa línia, exhibeixen un escàs grau de connexió o identificació cognitiva i emocional amb infants.

No obstant, quan es realitza la comparació entre els delinqüents sexuals *online* i els delinqüents sexuals duals s'observa que els segons presenten un perfil més antisocial (que es tradueix en la presència d'un major nombre de factors de risc avaluats a través del RisCanvi-C) que es tradueix en les següents característiques: l'edat d'inici precoç de l'activitat delictiva; més antecedents penals; un risc més alt de violència autodirigida i de trencament de condemna; una major taxa de victimització sexual, així com una manca de suport familiar i social més elevada. En relació l'evidència empírica prèvia sobre aquesta qüestió, podem afirmar que els resultats del present estudi són congruents amb estudis previs (Sotoca et al., 2019).

Si bé és cert que els consumidors de MESI només representen una petita proporció de tots els delinqüents sexuals detectats, el seu augment ha començat a generar certa preocupació en relació a com avaluar-los, tractar-los i gestionar el seu risc, ja que la dimensió del problema s'incrementa amb el progrés accelerat dels mitjans informàtics.

Davant aquesta realitat, des de l'any 2015, Espanya disposa d'un programa específic d'intervenció per a condemnats per delictes de tinença i/o distribució

de MESI, anomenat “Fuera de la Red” (Herrero et al., 2015). Juntament amb aquest programa, els autors del mateix han traduït al castellà tota una sèrie d’instruments d’avaluació específics per a consumidors de MESI i abusadors de menors, que fins el moment només estaven disponibles en anglès. Amb la disponibilitat d’aquest programa i d’aquestes eines d’avaluació, comptem amb un nou ventall de recursos específics per abordar aquest fenomen que, segons els experts, sembla que va en augment.

5.1. Implicacions pràctiques i propostes

A Catalunya, la Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima, en col·laboració amb la Universitat de Barcelona, ha revisat i actualitzat recentment el programa específic d’intervenció per a persones condemnades per delictes sexuals que es duen a terme dins els centres penitenciaris. En concret, el nou programa, anomenat “Programa d’Intervenció en Violència Sexual”, es combina amb un abordatge terapèutic previ i complementari de les necessitats criminògenes específiques de cada cas. Així mateix, també disposa de programes formatius especialitzats que s’executen en el medi comunitari per a persones condemnades al compliment d’una mesura penal alternativa per aquesta tipologia delictiva.

Tal i com ja s’ha exposat amb anterioritat, la investigació empírica evidencia unes necessitats concretes dels consumidors de MESI que requereixen d’un tractament diferenciat dels delinqüents sexuals. Aquesta realitat justifica una intervenció específica per abordar la problemàtica de la tipologia delictiva que ens ocupa en els diferents àmbits d’execució penal d’adults, que hauria d’incloure els següents continguts:

- La relació que estableix la persona amb les imatges, la conducta de col·leccionar (la narrativa i les temàtiques entorn de la col·lecció);
- La contribució d’internet en el manteniment de la conducta problema (suport per afrontar emocions desagradables, el paper substitutori de les relacions socials, creació de comunitats virtuals amb necessitats similars, canvi d’identitats, compulsió i addicció);

- L'anàlisi del tipus d'imatges consumides i la possible progressió de les mateixes. És a dir, el procés d'escalada, des de la pornografia d'adults a generalització fins arribar al MESI en alguns casos;
- Connexió emocional amb la realitat de les imatges i la consciència de problema;
- Analitzar el paper del consum de MESI com el resultat d'un procés progressiu de cerca de sensacions;
- Ajudar als participants a analitzar i controlar el possible component addictiu o compulsiu de la conducta;
- La construcció de relacions socials i vincles afectius positius fora de la xarxa.

Finalment, es recomana fomentar la creació, adaptació o validació empírica d'instruments d'avaluació específics per a aquest col·lectiu que permetin una òptima gestió del risc, com el CPORT (Seto i Eke, 2015) o el KIRAT-2 (Long et al., 2016; McManus et al., 2011).

5.2. Limitacions de l'estudi

Com qualsevol recerca, aquest treball tampoc està exempt de limitacions que poden afectar a la interpretació dels resultats obtinguts, que són les que es comentaran a continuació.

Una de les principals limitacions resideix en la composició de la mostra, que pot resultar poc representativa dels delinqüents sexuals *online* i duals i comprometre la generalització dels resultats. La primera raó té a veure amb el fet que la mostra estudiada, per la disponibilitat geogràfica de la recerca ha limitat a la província de Barcelona (en el sentit que tots han complit o compleixen una mesura penal alternativa o una pena privativa de llibertat en aquesta província).

Una segona limitació està relacionada amb les fonts d'informació consultades, principalment arxius, expedients i documentació oficial. En molt pocs casos es

van poder administrar proves específiques als participants de la mostra per a obtenir informació rellevant relacionada amb altres aspectes clínics i psicopatològics per la dificultat logística o la negativa a respondre els qüestionaris en alguns casos. A més, la quantitat i qualitat de la informació continguda a les diferents fonts d'informació varia molt d'un cas a un altre. En relació a aquesta limitació, s'ha d'afegir que un dels principals problemes observats és que el fet de treballar amb dos sistemes d'informació diferents (la base de dades del Sistema Informàtic Penitenciari Català (SIPC) i el Sistema Informàtic de Justícia Juvenil i Mesures Penals Alternatives (SIJJ)) ha generat moltes dificultats a l'hora d'obtenir informació homogènia que permeti una anàlisi homogènia de les variables, ja que cada sistema enregistra de forma diferent les dades. A més, s'ha pogut comprovar a ambdues bases de dades que, en ocasions, la tipificació del delictes base és incongruent: el mateix delictes, en algunes ocasions, es codifica com tinença de pornografia i en d'altres com a corrupció de menors. Així mateix, es tendeix a codificar el delictes més greu i, en ocasions, s'ignoren altres delictes sexuals també contemplats a la sentència.

Cal destacar també la poca informació disponible de dades rellevants per a l'estudi, com el delictes previ, el gènere de les víctimes, la relació entre l'autor i la víctima que s'ha pogut explotar en un baix percentatge de la mostra.

En aquest sentit, proposem dissenyar un repertori de conductes i evidències a observar i enregistrar, de forma objectiva i contrastada, en les bases de dades.

Finalment, si bé el RisCanvi descriu els factors criminògens d'una forma sistematitzada, s'han observat divergències notables a l'hora de codificar la presència o absència dels ítems a partir de les evidències disponibles.

5.3. Línies futures d'investigació

Aquest estudi ha evidenciat la necessitat de continuar aprofundint i generant coneixement robust i empíric en relació al tractament de delinqüents sexuals *online*. Properes recerques haurien de poder incloure un major nombre de participants, així com la col·laboració de diferents comunitats autònomes del territori espanyol, que permetin obtenir resultats més representatius. Serà

necessari estudiar la possible influència de l'ús ampli i prematur de la pornografia

a través les xarxes, l'edat d'inici del consum o el tipus de contingut del material pornogràfic (existència d'imatges violentes), entre d'altres.

Altrament, es proposa la realització d'estudis d'eficàcia dels programes de tractament aplicats en centres penitenciaris i/o com a mesura penal alternativa a l'estat espanyol, en termes de reincidència, per tal que aquests permetin una anàlisi crítica dels elements destacables i aspectes a millorar dels programes i poder donar resposta a les necessitats específiques d'aquesta tipologia delictiva, millorar la prevenció del delictes envers la infància i l'adolescència, detectar altres necessitat de treball i ajustar els continguts.

6. Bibliografia

Albright, J. M. (2008). Sex in America online: An exploration of sex, marital status, and sexual identity in Internet sex seeking and its impacts. *Journal of Sex Research*, 45(2), 175-186.

Álvarez, M., Andrés-Pueyo, A., Augé, M., Choy, A., Fernández, R., Fernández, C., Serratusell, L. (2011). *RVD-BCN. Protocol de valoració del risc de violència contra la dona per part de la seva parella o exparella*. Barcelona: Circuit Barcelona Contra la Violència Vers les Dones.

Andrés-Pueyo, A., Arbach-Lucioni, K. i Redondo, S. (2010). *Informe RISCANVI. Memoria técnica de la construcción del protocolo y las escalas de valoración del riesgo de violencia para delincuentes violentos (RISCANVI-S, RISCANVI-C y E-RISCANVI). Volumen Primero. Informe Técnico*. Manuscrito no publicado.

Andrews, D.A. i Bonta, J. (2016). *The psychology of criminal conduct (6ª ed.)*. Cincinnati (Ohio): Anderson.

Babchishin, K. M., Hanson, R. K., i Hermann, C. A. (2011). The characteristics of online sex offenders: A meta-analysis. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 23(1), 92-123.

Babchishin, K. M., Hanson, R. K., i VanZuylen. (2015). Online child pornography offenders are different: A meta-analysis of the characteristics of online and offline sex offenders against children. *Archives of Sexual Behavior*, 44(1), 45-66.

Barbaree, H. E., Langton, C. M., i Peacock, E. J. (2006). Different actuarial risk measures produce different risk rankings for sexual offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 18(4), 423-440.

Beech, A. R., Elliott, I. A., Birgden, A., & Findlater, D. (2008). The Internet and child sexual offending: A criminological review. *Aggression and violent behavior*, 13(3), 216-228.

Boer, D. P., Hart, S. D., Kropp, P. R. i Webster, C. D. (1997). *Manual for the Sexual Violence Risk-20: Professional guidelines for assessing risk of sexual violence*. Vancouver, Canadá: Mental Health, Law and Policy Institute.

Clemente, M. (1993). *Validación y depuración de la Tabla de Variables de Riesgo en el disfrute de Permisos de Salida*. Madrid.

Clemente, M., i Núñez, J. (1997). *Psicología jurídica penitenciaria*. Madrid: Fundación Universidad-Empresa.

Cohen, L. E., i Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activity approach. *American sociological review*, 588-608.

Cooper, A. (2000). *Cybersex and sexual compulsivity: The dark side of the force*. Regne Unit: Psychology Press.

Daneback, K., Cooper, A., i Månsson, S. A. (2005). An Internet study of cybersex participants. *Archives of sexual behavior*, 34(3), 321-328.

Durkin, K. F. (1997). Misuse of the Internet by pedophiles: Implications for law enforcement and probation practice. *Federal Probation*, 61, 14.

Echeburúa, E., Amor, P. J., Loinaz, I., i De Corral, P. (2010). Escala de Predicción del Riesgo de Violencia Grave contra la Pareja - Revisada (EPV-R). *Psicothema*, 22(4), 1054-1060.

Echeburúa, E., Fernández-Montalvo, J. y de Corral, P. (2009). Predicción de riesgo de la violencia grave de pareja: un nuevo instrumento de evaluación. En E. Echeburúa, J. Fernández-Montalvo, y P. de Corral (Eds.), *Predicción del riesgo de homicidio y de violencia grave en la relación de pareja: Instrumentos de evaluación del riesgo y adopción*. Valencia: Generalitat Valenciana, Centro Reina Sofía.

Hart, S. D., Kropp, P. R., Laws, D. R., Klaver, J., Logan, C., i Watt, K. A. (2003). *The Risk for Sexual Violence Protocol (RSVP): Structured Professional Guidelines for Assessing Risk of Sexual Violence*. Burnaby, Canadá: Mental Health, Law, and Policy Institute, Simon Fraser University.

Herrero, O., i Negredo, L. (2015). *Fuera de la Red. Programa de intervención frente a la delincuencia sexual con menores en la red. Manual para el profesional*. Madrid: Ministerio del interior.

Hilterman, E. i Andrés-Pueyo, A. (2005). SVR-20. *Manual de valoración del riesgo de violencia sexual*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.

Loinaz, I., Nguyen, T., Navarro, J. C., i Andrés-Pueyo, A. (2015). *RSVP. Protocolo para la valoración del riesgo de violencia sexual*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.

Long, M., Alison, L., Tejeiro, R., Hendricks, E., i Giles, S. (2016). KIRAT: Law enforcement's prioritization tool for investigating indecent image offenders. *Psychology, Public Policy, and Law*, 22(1), 12-21.

Mann, R., Webster, S., Wakeling, H., i Marshall, W. (2007). The measurement and influence of child sexual abuse supportive beliefs. *Psychology, Crime and Law*, 13(5): 443-458.

Marlatt, G. A. i Gordon, J.R. (Ed.). (1985). *Relapse Prevention: Maintenance strategies in the treatment of addictive behaviors*. New York: Guilford Press.

McManus, M., Long, M. L., i Alison, L. (2011). Child pornography offenders: towards an evidence-based approach to prioritizing the investigation of indecent image offenders. En Alison, L., y Rainbow, L. (eds.), *Professionalizing Offender Profiling* (pp. 178-188). Oxford, Reino Unido: Routledge.

Morey, L. C. (1991). *The Personality Assessment Inventory professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.

Motivans, M., i Kyckelhahn, T. (2007). *Federal prosecution of child sex exploitation offenders, 2006* (Rep. No. NCJ219412). Recuperat de <http://bjs.ojp.usdoj.gov/index.cfm?ty=pbdetail&iid=886>

Nguyen, T. (2017). Predicción del riesgo de reincidencia en delincuentes sexuales mediante el RisCanvi-C y el SVR20 (Tesi doctoral). Universitat de Barcelona, Barcelona.

O'Brien, M.D. i Webster, S.D. (2007). The Construction and Preliminary Validation of the Internet Behaviours and Attitudes Questionnaire (IBAQ). *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 19, 237-256.

Ortiz-Tallo, M., Santamaría, P., Cardenal, V., i Sánchez, M. P. (2011). *Inventario de Evaluación de la personalidad*. Madrid. TEA Ediciones.

Ramírez, M. P., Mejías, Ó. H., Franch, A. P., & Giménez-Salinas, A. (2017). Informe de consumidores de pornografía infantil. *Revista de estudios penitenciarios*, (260), 105-150.

Seto, M. C. (2013). *Internet sex offenders*. American Psychological Association.

Seto, M. C., y Eke, A. W. (2015). Predicting recidivism among adult male child pornography offenders: Development of the Child Pornography Offender Risk Tool (CPORT). *Law and Human Behavior*, 39(4), 416-429.

Seto, M., Hanson, R. K., i Babchishin, K. M. (2011). Contact sexual offending by men arrested for child pornography offenses. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 23(1), 124-145.

Sotoca, A. (2010). Pornografía Infantil en Internet. Nuevas realidades penales y penitenciarias: los retos en un escenario de Cambios. *Actas de las VI Jornadas de ATIP. Almagro*, 49-64.

Sotoca-Plaza, A., Ramos-Romero, M., i Pascual-Franch, A. (2019). El Perfil del Consumidor de Imágenes de Abuso Sexual Infantil: Semejanzas y Diferencias con el Agresor offline y el Delincuente Dual. *Anuario de Psicología Jurídica*.

Venegas, R., Sánchez, N., Hilterman, E. i S. Siria, S. (2013) *Estimate of risk of adolescent sexual offender recidivism (ERASOR) Versión 2.0*. (Traducción y adaptación de ERASOR 2.0 de James Worling y Tracey Curwen, 2001). Manuscrito no publicado.

Ward, T., i Gannon, T. A. (2006). Rehabilitation, etiology, and self-regulation: The comprehensive good lives model of treatment for sexual offenders. *Aggression and violent behavior*, 11(1), 77-94.

Ward, T., i Hudson, S. M. (1998). A model of the relapse process in sexual offenders. *Journal of Interpersonal Violence*, 13(6), 700-725.

Ward, T., i Stewart, C. A. (2003). The treatment of sex offenders: Risk management and good lives. *Professional Psychology: Research and Practice*, 34(4), 353.

Ward, T., i Siegert, R. J. (2002). Toward a comprehensive theory of child sexual abuse: A theory knitting perspective. *Psychology, Crime and Law*, 8(4), 319-351.

Webb, L., Craissati, J., i Keen, S. (2007). Characteristics of Internet child pornography offenders: A comparison with child molesters. *Sexual abuse: a journal of research and treatment*, 19(4), 449-465.

Wilson, R.J. (1999). Emotional congruence in sexual offenders against children. *Sexual Abuse: a Journal of Research and Treatment*, 11(1), 33-47.

Wolak, J. (2011). *Child pornography possessors: Trends in offender and case characteristics*. Article presentat a la reunió de la Association for the Treatment of Sexual Abusers (ATSA), Toronto, Canadà.

Wolak, J., Finkelhor, D., i Mitchell, K. (2009). *Trends in arrests of "online predators"*. Recuperat de <http://www.unh.edu/news/NJOV2.pdf>

Worling, J. R. i Curwen, T. (2001a). *Estimate of Risk of Adolescent Sexual Offense Recidivism* (Version 2.0: The «ERASOR»). En M. C. Calder, *Juveniles and children who sexually abuse: Frameworks for assessment* (pp. 372-397). Regne Unit: Russell House Publishing.

Annexos

Annex 1. FORMULARI DE CONSENTIMENT INFORMAT INDIVIDUAL

Presentació:

Sol·licitem la seva participació en aquest estudi que té com a finalitat analitzar i descriure les característiques psicològiques i sociodemogràfiques de les persones que han estat condemnades per un delictes de possessió, consum o distribució de pornografia infantil.

Aquest estudi serà de gran utilitat per a desenvolupar programes de prevenció i intervenció, en la mesura en què tota aquesta informació servirà per a brindar atenció a temps en cas que aquestes persones el necessitin.

Vostè, si ho autoritza, serà un participant més de l'estudi. Aquesta participació és totalment voluntària. La seva participació consistirà a facilitar a l'entrevistador una sèrie d'informacions personals relacionades amb el delictes, a més se li demanarà completar una sèrie de qüestionaris sobre els seus hàbits i costums (manera de ser, pensaments, sentiments i actituds). Això prendrà aproximadament 2 hores del seu temps.

Vull informar-lo que totes les respostes seran recollides en la més estricta confidencialitat i aquesta activitat en si mateixa no comporta cap risc per a vostè. En aquest estudi no constarà cap dada d'identificació personal, ni s'utilitzarà per a una altra finalitat que l'exclusiva de l'estudi i la recerca (d'acord amb la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals).

Si té algun dubte sobre aquest projecte, pot fer preguntes en qualsevol moment durant la seva participació en ell. Igualment, pot retirar-se del projecte en qualsevol moment sense que això el perjudiqui en cap forma.

Li agraïm la seva col·laboració i estem segurs que la informació que ens proporcioni serà d'una gran ajuda.

A COMPLETAR PER EL/LA PARTICIPANT:

El/la

Sr./Sra.:.....

.....

Declara que:

NO ACCEDEIX A PARTICIPAR EN L'ESTUDI

ACCEDEIX A PARTICIPAR EN L'ESTUDI

a) He entès la naturalesa i els objectius del present estudi i,

b) Participaré en el present estudi facilitant la informació que sigui pertinent per a aquest.

SIGNAT:

A Barcelona, de201....

Annex 2. Llistat de variables

Taula 19. Descripció i codificació de les variables.

Variable	Descripció	Codificació
Variables personals		
ID	NIS codi numèric identificatiu de cada intern Núm. Expedient judicial assignat a MPA	Numèrica
Data de naixement	Data de naixement	Data
Edat	Edat actual	Numèrica
Sexe	Sexe	1=Home 2=Dona
Nacionalitat	Nacionalitat	1=Espanyola 2=Estrangera
País	País de la nacionalitat	Text
Estat civil	Estat civil	1=Solter/a 2=Casat/da o parella de fet 3=Separat/da o divorciat/da 4=Vidu/a
NFills	Nombre de fills que diu tenir i recollit als informes	Numèrica
Fills	En té?	0=No 1=Sí
Nivell d'estudis	Nivell de formació màxim assolit	1=Sense estudis 2=Estudis primaris o equivalents 3=ESO/Equivalent 4=Batxillerat/Equivalent 5=Universitat/Equivalent 6=Altres situacions
Professió	Descripció de la professió actual	Text
Família professional	Descripció de la família professional actual	0=Sense experiència laboral 1=Agraria 2=Marítim/Pesquera 3=Indústries Alimentàries 4=Química 5=Imatge personal 6=Sanitat

Variable	Descripció	Codificació
		7=Seguretat i medi ambient 8=Fabricació mecànica 9=Instal·lació i manteniment 10=Electricitat i electrònica 11=Energia i aigua 12=Transport i manteniment de vehicles 13=Indústries extractives 14=Edificació i obra civil 15=Vidre i ceràmica 16=Fusta, moble i suro 17=Tèxtil, confecció i pell 18=Arts gràfiques 19=Imatge i so 20=Informàtica i comunicacions 21=Administració i gestió 22=Comerç i màrqueting 23=Serveis socioculturals i a la comunitat 24=Hostaleria i turisme 25=Activitats físiques i esportives 26=Arts i artesanies
Situació laboral	Descripció de la situació laboral actual	1=En actiu 2=A tallers (CP) 3=Aturat/da 4=Jubilat/da o pensionista 5=Cap situació laboral 6=Estudiant
Jornada laboral	Si treballa, tipus de jornada	1=Jornada completa 2=Jornada parcial 3=Sense treball actualment
Parella	Té parella actual?	0=No 1=Sí
Conflicte parella	Problemes en la relació de parella, si en té	0=No 1=Sí, moderat 2=Sí, greus

Variables d'antecedents familiars

Variable	Descripció	Codificació
Victimització infantil	Víctima de maltractament o negligència en la infància	0=No 1=Sí 2=Probablement
Tipus de victimització	Tipus de victimització patida a la infància	0=No ha patit 1=Física 2=Psicològica 3=Sexual 4=Negligència 5=Bullying 6=Polivictimització
Autor victimització	Persona que va exercir la victimització	1=Progenitors/tutors legals 2=Germans/es 3=Altres familiars 4=Cuidador/a no progenitor 5=Altres persones properes a l'entorn 6=Altres persones desconegudes 7=Iguals 8=Més d'un autor de diferents àmbtis
Variables clíniques		
Trastorn mental	Presència de trastorn mental	0=No 1=Sí
Tipus de trastorn mental	Descripció de trastorn mental, si en té	Text
Trastorn de personalitat	Presència de trastorn de personalitat	0=No 1=Sí
Tipus de trastorn de personalitat	Descripció de trastorn persoanlitat, si en té	Text
Consum de substàncies	Consum de substàncies a l'actualitat	0=No 1=Sí
Freqüència consum	Freqüència de consum de tòxics	1=Diària 2=Setmanal 3=Caps de setmana 4=Esporàdia puntual 5=Mai ha consumit
Tipus de substància	Si consumeix, quin tipus de substància	1=Alcohol 2=THC

Variable	Descripció	Codificació
		3=Cocaïna 4=Heroïna 5=Psicotròpics 6=Medicaments 7=Altres 8=Policonsum
Problema substàncies	Presenta problemàtica de consum de substàncies?	0=No 1=Sí
Tipus problemes substàncies	Tipus de substància amb la qual presenta la problemàtica de consum?	1=Alcohol 2=THC 3=Cocaïna 4=Heroïna 5=Psicotròpics 6=Medicaments 7=Altres 8=Policonsum
Variables penals i penitenciàries		
Sit.processal penal	Situació processal penal en el moment de la recollida de les dades	1=Pena privativa de llibertat 2=Mesura penal alternativa 3=Lliberat vigilada 4=Llibertat definitiva
Centre d'origen	Centre penitenciari d'origen i/o Servei de Mesures Penals Alternatives	1=Brians 1 2=Brians 2 3=Lledoners 4=Quatre Camins 5=Centre Obert 2 de Barcelona 6=ASSEP 7=MPA 8=Altres 9=Centre Obert 1 de Barcelona
Antecedents delictius	Antecedents delictius previs al delictes base	0=No 1=Sí
Tipus d'antecedents	Tipologia dels antecedents previs al delictes base	1=Contra la propietat 2=Contra les persones 3=Contra la llibertat i la

Variable	Descripció	Codificació
		indemnitat sexual 4=Contra la salut 5=Altres 6=Més d'una tipologia delictiva
Antecedents violents	Té antecedents violents previs?	0=No 1=Sí
Reincident PB	Té antecedents delictius per la mateixa tipologia delictiva (sexual)	0=No 1=Sí
Data del primer delictes	Data del primer delictes	Data
Edat primer delictes sexual	Edat de comissió de primer delictes sexual, si té antecedents	Numèrica
Tipus primer delictes sexual	Tipus de delictes sexual comès	1=Agressió sexual 2=Violació 3=Abús sexual 4=Grooming 5=Assetjament sexual 6=Exhibicionisme 7=Provocació sexual 8=Inducció a la prostitució i a l'exploració sexual 9=Corrupció de menor o encapaços 10=Possessió de MESI 11=Producció, venda, distribució de MESI
Nombre d'arxius	Nombre d'arxius especificat a la sentència en delictes de MESI	Numèric
Tipus de pena primer delictes sexual	Tipus de pena imposada en el primer delictes sexual	1=Presò 2=TBC 3=Programa formatiu (PF) 4=Altre mesura MPA 5=PF i tractament psiquiàtric
Temps de condemna primer delictes sexual	Temps duració de la condemna del primer delictes sexual en dies	Numèric
Suspensió primer delictes sexual	Temps de suspensió en dies del primer delictes sexual	Numèric
Llibertat vigilada primer delictes sexual	Té imposada una llibertat vigilada en el primer delictes sexual	0=No 1=Sí

Variable	Descripció	Codificació
Temps llibertat vigilada primer delictes sexual	Temps llibertat vigilada primer delictes sexual	Numèric
Edat víctima primer delictes sexual	Edat de la víctima en el primer delictes sexual	Numèrica
Gènere víctima primer delictes sexual	Gènere de la víctima del primer delictes sexual	1=Masculí 2=Femení 3=Ambdós
Relació víctima primer delictes sexual	Tipus de relació amb la víctima en el primer delictes sexual	1=Parella o ex-parella 2=Fill/a 3=Fillastre 4=Altres familiar 5=Conegut/da 6=Desconegut/da 7=Coneguts i desconeguts
Nombre de víctimes en el primer delictes sexual	Nombre de víctimes en el primer delictes sexual	Numèric
Delictes PB	Tipus de delictes comès en pena base	1=Agressió sexual 2=Violació 3=Abús sexual 4=Grooming 5=Assetjament sexual 6=Exhibicionisme 7=Provocació sexual 8=Inducció a la prostitució i a l'exploració sexual 9=Corrupció de menor o encapaços 10=Possessió de MESI 11=Producció, venda, distribució de MESI
Data delictes PB	Data de comissió del pena base	Data
Edat PB	Edat de comissió del delictes base	Numèrica
Tipus delictes PB	Tipus de delictes sexual comès a la pena base	1=Agressió sexual 2=Violació 3=Abús sexual 4=Grooming 5=Assetjament sexual 6=Exhibicionisme 7=Provocació sexual 8=Inducció a la prostitució i

Variable	Descripció	Codificació
		a l'exploració sexual 9=Corrupció de menor o encapaços 10=Possessió de MESI 11=Producció, venda, distribució de MESI
Nombre d'arxius PB	Nombre d'arxius especificat a la sentència en delictes de MESI a la PB	Numèric
Tipus de pena PB	Tipus de pena imposada en el delicte base	1=Presò 2=TBC 3=Programa formatiu (PF) 4=Altre mesura MPA 5=PF i tractament psiquiàtric
Temps de condemna PB	Temps duració de la condemna en delicte base en dies	Numèric
Suspensió PB	Temps de suspensió en dies de la pena base	Numèric
Llibertat vigilada PB	Té imposada una llibertat vigilada a la pena base	0=No 1=Sí
Temps llibertat vigilada PB	Temps llibertat vigilada imposada a la pena base	Numèric
Edat víctima en PB	Edat de la víctima en el delicte base	Numèrica
Gènere víctima primer delicte sexual	Gènere de la víctima del delicte base	1=Masculí 2=Femení 3=Ambodós
Relació víctima en PB	Tipus de relació amb la víctima en el delicte base	1=Parella o ex-parella 2=Fill/a 3=Fillastre 4=Altre familiar 5=Conegut/da 6=Desconegut/da 7=Coneguts i desconeguts
Nombre de víctimes en PB	Nombre de víctimes en el delicte base	Numèric
Tractament	Ha realitzat algun tipus de tractament, dins o fora de la presó?	0=No 1=Sí
Tipus de tractament	Tipus de tractament realitzat	Text
Tractament SAC	Ha participat en el programa de tractament específic de violència sexual	0=No 1=Sí, actualment 2=Sí, incomplet

Variable	Descripció	Codificació
		3=Sí, finalitzat
SAC Motivacional	Ha participat en el subprograma específic motivacional?	0=No 1=Sí, actualment 2=Sí, incomplet 3=Sí, finalitzat
SAC Bàsic	Ha participat en el subprograma específic bàsic?	0=No 1=Sí, actualment 2=Sí, incomplet 3=Sí, finalitzat
SAC Instensiu	Ha participat en el subprograma específic intensiu?	0=No 1=Sí, actualment 2=Sí, incomplet 3=Sí, finalitzat
SAC Manteniment	Ha participat en el subprograma específic manteniment?	0=No 1=Sí, actualment 2=Sí, incomplet 3=Sí, finalitzat
SAC Atenció externa	Ha participat en el subprograma específic atenció externa?	0=No 1=Sí, actualment 2=Sí, incomplet 3=Sí, finalitzat
PF Sexual	Ha participat en el programa formatiu (MPA)?	1=No iniciat 2=En execució 3=Finalitzat
Resultats del RisCanvi-C		
Violència autodirigida	Valoració algorítmica dels 43 ítems del RisCanvi relacionats amb el risc de tenir comportaments autolítics. Primera valoració que consta en la pena base	1=Baix 2=Moderat 3=Alt
Violència intrainstitucional	Valoració algorítmica dels 43 ítems del RisCanvi relacionats amb el risc de tenir conductes violentes dins del CP. Primera valoració que consta en la pena base	1=Baix 2=Moderat 3=Alt
Reincidència violenta	Valoració algorítmica dels 43 ítems del RisCanvi relacionats amb la possibilitat de cometre un nou delictes violent quan surti del centre penitenciari	1=Baix 2=Moderat 3=Alt
Trencament de condemna	Valoració algorítmica dels 43 ítems del RisCanvi relacionats amb la possibilitat	1=Baix 2=Moderat

Variable	Descripció	Codificació
	d'incomplir permisos penitenciaris o altres beneficis si se li concedeixen	3=Alt
Data avaluació RisCanvi	Data d'avaluació del protocol RisCanvi-C	Data

Factors de risc del RisCanvi-C

1_Delictes base violent	Ús de violència física, coerció o amenaces en el moment de cometre el delictes base	0=No 1=? 2=Sí
2_Edat en el moment del delictes de la pena base		1=Fins a 22 anys 2=De 23 a 28 anys 3=Més de 28 anys
3_Intoxicació durant la comissió del delictes de la pena base	L'individu havia consumit una quantitat significativa de drogues o alcohol en un temps proper a la comissió del delictes base (per exemple, entre una hora i uns minuts abans), o bé durant la mateixa comissió del delictes	0=No 1=? 2=Sí
4_Víctimes amb lesions	Nombre de víctimes amb lesions físiques o psicològiques de gravetat moderada o severa, és a dir, que hagin requerit atenció professional	1=0 víctimes 2=1 víctima 3=Més d'1 víctima
5_Durada de la pena	Durada total de la pena efectiva actual que compleix en conjunt (que podria ser el resultat de l'acumulació de diverses condemnes)	1=Fins a 2 anys 2=De 2 a 6 anys 3=Més de 6 anys
6_Temps ininterromput a presó	Suma, en dies, del temps d'estada a presó des del darrer ingrés de llibertat, ingrés voluntari o retorn de permís/sortida, fins a la data de l'avaluació	1=Fins a 1 any 2=D'1 a 3 anys 3=Més de 3 anys
7_Història de violència	Antecedents de conducta violenta en la comunitat previs al delictes base. S'entén per violència l'acció que produeix un dany real o l'intent o amenaça de danyar una persona o més. S'inclouen en aquesta definició les agressions sexuals i/o físiques, els comportaments amenaçadors clars i la destrucció d'objectes	0=No 1=? 2=Sí
8_Inici de l'activitat delictiva o violenta	Edat del subjecte en el moment del primer delictes o incident violent conegut	1=Fins a 16 anys 2=De 17 a 30 anys 3=Més de 30 anys
9_Increment de la freqüència, gravetat i diversitat dels delictes	Per exemple, la comissió d'un nombre més gran de delictes en menys temps, de diferents tipus de delictes, o agreujament de delictes no violents a delictes violents	0=No 1=? 2=Sí

Variable	Descripció	Codificació
10_Conflictes amb altres interns	Genera discussions o baralles, provoca o rep provocacions o pressions per part d'altres companys o utilitza estratègies inadequades per relacionar-se amb altres interns. <i>Considerar l'empresonament actual.</i>	0=No 1=? 2=Sí
11_Incompliment mesures penals	Ha incomplert una mesura penal imposada o la supervisió establerta durant el seu compliment. <i>Considerar l'empresonament actual.</i>	0=No 1=? 2=Sí
12_Expedients disciplinaris	Faltes disciplinàries greus o molt greus i altres problemes d'ajust institucional a la presó. <i>Considerar l'empresonament actual o els previs.</i>	0=No 1=? 2=Sí
13_Evasions, trencaments i incompliments	<i>Considerar l'empresonament actual o els previs.</i>	0=No 1=? 2=Sí
14_Regressió de grau	Evolució negativa en relació amb el tractament penitenciari. <i>Considerar l'empresonament actual o els previs.</i>	0=No 1=? 2=Sí
15_Trencament de permisos	L'intern ha gaudit de permisos de sortida i ha incomplert les normes que regulen aquests permisos. <i>Considerar l'últim empresonament.</i>	0=No 1=? 2=Sí
16_Desajustament infantil	Problemes de comportament en la infància o un patró de mala conducta habitual (per exemple, baralles amb els companys o mal comportament a la llar). Baix rendiment escolar (amb molts suspensos), absentisme escolar o abandonament de l'escola	0=No 1=? 2=Sí
17_Distància entre la residència habitual i el seu domicili	La residència on va el subjecte (amb motiu de la seva sortida en llibertat, de permís, etc.) es troba allunyada del centre penitenciari	1=Fins a 100 km 2=De 100 a 300 km 3=Més de 300 km
18_Nivell educatiu	Grau acadèmic assolit, nivell d'estudis acabats.	1=Baix (educació primària) 2=Mitjà (secundària o cicles formatius) 3=Alt (superior o universitària)
19_Problemes relacionat amb l'ocupació	Atur crònic, inestabilitat laboral o molts treballs previs que duren poc temps. Dificultats d'inserció laboral. Es nega a buscar feina, és acomiadat freqüentment o l'abandona amb facilitat. <i>Considerar tota la</i>	0=No 1=? 2=Sí

Variable	Descripció	Codificació
	<i>vida de l'individu.</i>	
20_Manca de recursos econòmics	Nivell econòmic estimat en l'últim any o abans del seu ingrés en el cas que hagi estat més de 12 mesos en el centre penitenciari.	0=No 1=? 2=Sí
21_Absència de plans de futur	Plans de futur poc realistes o poc viables, absència de planificació a mitjà i llarg termini.	0=No 1=? 2=Sí
22_Antecedents delictius en la família d'origen	Familiars de primer o segon grau (o anàlegs) que han portat a terme conductes antisocials o delictives	0=No 1=? 2=Sí
23_Socialització o criança problemàtica en la família d'origen	Les relacions familiars en la família d'origen s'han caracteritzat per la indiferència, l'hostilitat o l'ús freqüent dels càstigs	0=No 1=? 2=Sí
24_Manca de suport familiar i social	Manca de xarxa social, de relacions satisfactòries i de suport o d'un contacte regular amb familiars i amics. <i>Considerar l'últim any, incloent-hi el moment de l'avaluació.</i>	0=No 1=? 2=Sí
25_Pertinença a bandes o té amics delinqüents	És membre d'una banda organitzada relacionada amb activitats delictives o es vincula amb xarxes criminals. <i>Considerar el moment actual.</i>	0=No 1=? 2=Sí
26_Pertinença a grups socials de risc delictiu, diferents d'una banda delictiva	Pertany a grups socials que poden estar en risc de cometre actes delictius. <i>Considerar el moment actual.</i>	0=No 1=? 2=Sí
27_Rol delictiu destacat	En el seu entorn immediat o cercle de familiars, amics, coneguts i veïns destaca pels seus delictes i és respectat en la subcultura delictiva. <i>Considerar el moment actual.</i>	0=No 1=? 2=Sí
28_Víctima de violència de gènere (en cas de dones)	La interna és víctima de violència física, sexual o psicològica per part de la seva parella o exparella. <i>Considerar l'últim any, incloent-hi el moment de l'avaluació.</i>	0=No 1=? 2=Sí
29_Càrregues familiars actuals	El subjecte té sota la seva responsabilitat la cura de familiars, per exemple, fills menors, pares majors o familiars malalts. <i>Considerar el moment actual.</i>	0=No 1=? 2=Sí
30_Abús o dependència de les drogues	Consum de drogues, legals o il·legals, que interfereix negativament en diferents aspectes de la seva vida (familiar, laboral i social) o de la seva salut física. <i>Considerar l'últim any.</i>	0=No 1=? 2=Sí

Variable	Descripció	Codificació
31_Abús o dependència de l'alcohol	Consum d'alcohol que interfereix negativament en diferents aspectes de la seva vida (familiar, laboral i social) o de la seva salut física. <i>Considerar l'últim any.</i>	0=No 1=? 2=Sí
32_Trastorn Mental Sever	En algun moment de la vida, al subjecte que es valora se li ha diagnosticat un trastorn mental sever, d'acord amb el DSM-IV (APA, 1994), el CIE-10 (OMS, 1992) o les seves versions actualitzades	0=No 1=? 2=Sí
33_Comportament sexual promiscu i de risc, o parafília	Promiscuïtat sexual de risc, hipersexualitat irresponsable, conducta sexual violenta. També desviació, anomalia, perversió sexual o trastorn de la preferència sexual. <i>Considerar tota la vida de l'individu</i>	0=No 1=? 2=Sí
34_Resposta limitada al tractament psicològic o psiquiàtric	El subjecte ha rebut tractament psicològic o psiquiàtric (o farmacològic), o per consum abusiu de substàncies, i no hi ha mostrat adherència o els resultats han estat pobres. <i>Considerar l'últim any.</i>	0=No 1=? 2=Sí
35_Trastorn de personalitat relacionat amb la ira, la impulsivitat o la violència	Compleix els criteris DSM-IV o CIE-10 per a un trastorn de personalitat del Clúster B, o presenta de forma habitual i general ira, impulsivitat o comportament violent. <i>Considerar tota la vida de l'individu</i>	0=No 1=? 2=Sí
36_Pobre afrontament de l'estrès	Tendència a experimentar un alt nivell d'estrès. Manca de recursos cognitius i conductuals per afrontar (reduir, minimitzar, dominar o tolerar) les demandes internes i externes d'una determinada situació estressant. <i>Considerar el moment actual.</i>	0=No 1=? 2=Sí
37_Intents o conductes d'autolesió	Conductes autolítiques, com ara autolesions o intents suïcides, que hagin posat en risc la seva vida o integritat física, independentment de la seva intenció. <i>Considerar qualsevol moment de la seva vida</i>	0=No 1=Sí
38_Actituds procriminals, valors antisocials o hostilitat	Actituds manifestes de naturalesa antisocial, pròpies de subcultures delictives que donen suport o justifiquen explícitament l'ús de la violència i el comportament delictiu. Considerar les actituds sàdiques, homicides, paranoides, xenòfobes, misògines o masclistes, que no es deriven d'un trastorn mental.	0=No 1=? 2=Sí
39_Baixa capacitat mental i intel·ligència	Rendiment inadequat en les tasques noves i en els processos que requereixen aprenentatges. Domini escàs del llenguatge, encara que coneix la llengua que es parla al centre. No mostra bona comprensió lectora, ni és eficaç en el	0=No 1=? 2=Sí

Variable	Descripció	Codificació
	seguiment d'instruccions escrites	
40_Temeritat	Disposició temperamental que provoca una aparent necessitat crònica de realitzar activitats de risc, tenir experiències noves i rebutjar l'activitat rutinària o aïllada. Preferència per activitats en grup i per tenir companys semblants a ell.	0=No 1=? 2=Sí
41_Impulsivitat i inestabilitat emocional	Disposició a mostrar fluctuacions dramàtiques en l'estat d'ànim o en el comportament en general. Propensió a reaccionar de manera exagerada, sobtada i explosiva, tant conductualment com emocionalment. Porta un estil de vida caracteritzat per la inestabilitat en les relacions interpersonals, la feina o les seves residències.	0=No 1=? 2=Sí
42_Hostilitat	Disposicions i actituds desfavorables i comportaments agressius amb els altres. Se sent atacat fàcilment i s'enfada o es posa agressiu per trivialitats.	0=No 1=? 2=Sí
43_Irresponsabilitat	Disposició a no complir amb les seves obligacions o compromisos amb els altres. Dificultats per a la presa de decisions i per a l'adquisició i compliment dels compromisos i responsabilitats propis de la seva edat. Pot mostrar un estil de vida parasitari sobre el seu entorn immediat. No accepta la responsabilitat de les seves pròpies accions, incloent-hi les activitats delictives per les quals ha estat processat o condemnat.	0=No 1=? 2=Sí
Proves específiques		
Data avaluació	Data d'administració del protocol de proves	Data
IBAQ-A	Ítems del 1 al 47 de l'IBAQ-A (<i>Inventory Behaviors and Attitudes Questionnaire-A</i>)	0=No 1=Sí
IBAQ-B	Ítems del 1 al 34 de l'IBAQ-B (<i>Inventory Behaviors and Attitudes Questionnaire-B</i>)	1=Molt en desacord 2=En desacord 3=Ni d'acord, ni en desacord 4=D'acord 5=Molt d'acord
CIS-R	Ítems del 1 al 40 del CIS-R (<i>Children Identification Scale</i>)	0=Fals 1=Vertader
SWCH	Ítems del 1 al 18 del SWCH (<i>Sex With Children Scale</i>)	1=Molt en desacord 2=En desacord 3=Ni d'acord, ni en desacord

Variable	Descripció	Codificació
		4=D'acord 5=Molt d'acord
PAI	Ítems del 1 al 165 del PAI (<i>Personality Assessment Inventori</i>)	1=Fals 2=Lleugerament vertader 3=Bastant vertader 4=Completament vertader

Annex 3. Comparació dels ítems del RisCanvi

Taula 20. Comparació ítems RisCanvi entre delinqüents sexuals online i duals

Ítems del RisCanvi		Tipus de delicte sexual (pena base)					
		Online		Dual		Total	
		n	%	n	%	n	%
Ítem 1. Delicte base violent	No	7	17,9%	0	0,0%	7	10,3%
	?	3	7,7%	1	3,4%	4	5,9%
	Sí*	29	74,4%	28	96,6%	57	83,8%
Ítem 2. Edat en el moment del delicte base	22 anys o menys	5	12,8%	2	6,9%	7	10,3%
	entre 23 i 28 anys	3	7,7%	6	20,7%	9	13,2%
	29 anys o més	31	79,5%	21	72,4%	52	76,5%
Ítem 3. Intoxicació durant la realització del delicte base	No	38	97,4%	28	96,6%	66	97,1%
	?	0	0,0%	1	3,4%	1	1,5%
	Sí	1	2,6%	0	0,0%	1	1,5%
Ítem 4. Víctimes amb lesions	Sense víctimes o amb lesions lleus**	27	69,2%	2	6,9%	29	42,6%
	1 víctima**	4	10,3%	16	55,2%	20	29,4%
	2 o més víctimes	8	20,5%	11	37,9%	19	27,9%
Ítem 5. Duració de la pena	2 anys o menys	10	25,6%	1	3,4%	11	16,2%
	2 a 6 anys	22	56,4%	9	31,0%	31	45,6%
	6 anys o més**	7	17,9%	19	65,5%	26	38,2%
Ítem 6. Temps ininterromput a presó	1 any o menys**	29	74,4%	9	31,0%	38	55,9%
	1 a 3 anys	9	23,1%	9	31,0%	18	26,5%
	3 anys o més	1	2,6%	11	37,9%	12	17,6%
Ítem 7. Història de violència	No	34	87,2%	23	79,3%	57	83,8%
	?	1	2,6%	2	6,9%	3	4,4%
	Sí	4	10,3%	4	13,8%	8	11,8%
Ítem 8. Inici de l'activitat delictiva o violenta	Abans dels 16 anys	5	12,8%	0	0,0%	5	7,4%
	Entre els 17 i 30 anys*	9	23,1%	14	48,3%	23	33,8%
	Mai o després dels 30 anys	25	64,1%	15	51,7%	40	58,8%
Ítem 9. Increment de la freqüència, gravetat i diversitat dels delictes	No	16	41,0%	10	34,5%	26	38,2%
	?	6	15,4%	1	3,4%	7	10,3%

Ítems del RisCanvi		Tipus de delictes sexuals (pena base)					
		Online		Dual		Total	
		n	%	n	%	n	%
Ítem 10. Conflictes amb altres interns	Sí	17	43,6%	18	62,1%	35	51,5%
	No	32	82,1%	24	82,8%	56	82,4%
	?	2	5,1%	3	10,3%	5	7,4%
	Sí	5	12,8%	2	6,9%	7	10,3%
Ítem 11. Incompliment de mesures penals	No	36	92,3%	23	79,3%	59	86,8%
	?	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Sí	3	7,7%	6	20,7%	9	13,2%
Ítem 12. Expedients disciplinaris	No*	33	84,6%	16	55,2%	49	72,1%
	?	1	2,6%	2	6,9%	3	4,4%
	Sí*	5	12,8%	11	37,9%	16	23,5%
Ítem 13. Evasions o fugues	No	39	100,0%	28	96,6%	67	98,5%
	?	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Sí	0	0,0%	1	3,4%	1	1,5%
Ítem 14. Regressió de Grau	No	38	97,4%	26	89,7%	64	94,1%
	?	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Sí	1	2,6%	3	10,3%	4	5,9%
Ítem 15. Trencaments de permisos	No	39	100,0%	28	96,6%	67	98,5%
	?	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Sí	0	0,0%	1	3,4%	1	1,5%
Ítem 16. Desajustament infantil	No	35	89,7%	26	89,7%	61	89,7%
	?	2	5,1%	3	10,3%	5	7,4%
	Sí	2	5,1%	0	0,0%	2	2,9%
Ítem 17. Distància entre la seva residència habitual i el centre penitenciari	Menys de 100 km.	38	97,4%	27	93,1%	65	95,6%
	Entre 100 i 300 km.	0	0,0%	2	6,9%	2	2,9%
	Mes de 300 km.	1	2,6%	0	0,0%	1	1,5%
Ítem 18. Nivell educatiu	Nivell educatiu baix, educació primària	22	56,4%	14	48,3%	36	52,9%
	Nivell educatiu mig, educació secundària o cicles formatius	14	35,9%	13	44,8%	27	39,7%
	Nivell educatiu alt, educació superior o universitària	3	7,7%	2	6,9%	5	7,4%

Ítems del RisCanvi		Tipus de delictes sexuals (pena base)					
		Online		Dual		Total	
		n	%	n	%	n	%
Ítem 19. Problemes relacionats amb l'ocupació	No	31	79,5%	26	89,7%	57	83,8%
	?	4	10,3%	2	6,9%	6	8,8%
	Sí	4	10,3%	1	3,4%	5	7,4%
Ítem 20. Manca de recursos econòmics	No*	35	89,7%	19	65,5%	54	79,4%
	?*	1	2,6%	8	27,6%	9	13,2%
	Sí	3	7,7%	2	6,9%	5	7,4%
Ítem 21. Absència de plans viables de futur	No	32	82,1%	24	82,8%	56	82,4%
	?	4	10,3%	5	17,2%	9	13,2%
	Sí	3	7,7%	0	0,0%	3	4,4%
Ítem 22. Antecedents delictius en la família d'origen	No	34	87,2%	23	79,3%	57	83,8%
	?	1	2,6%	0	0,0%	1	1,5%
	Sí	4	10,3%	6	20,7%	10	14,7%
Ítem 23. Socialització o criança problemàtica en la família d'origen	No	30	76,9%	21	72,4%	51	75,0%
	?*	1	2,6%	5	17,2%	6	8,8%
	Sí	8	20,5%	3	10,3%	11	16,2%
Ítem 24. Manca de suport familiar i social	No*	30	76,9%	28	96,6%	58	85,3%
	?	3	7,7%	1	3,4%	4	5,9%
	Sí	6	15,4%	0	0,0%	6	8,8%
Ítem 25. Pertinença a bandes delictives o té amics delinqüents	No	38	97,4%	28	96,6%	66	97,1%
	?	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Sí	1	2,6%	1	3,4%	2	2,9%
Ítem 26. Pertinença a grups socials de risc delictiu	No	38	97,4%	28	96,6%	66	97,1%
	?	1	2,6%	1	3,4%	2	2,9%
	Sí	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Ítem 27. Rol delictiu destacat	No	39	100,0%	29	100,0%	68	100,0%
	?	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Sí	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Ítem 28. Víctima de violència de gènere (en cas de dones)	No	38	100,0%	29	100,0%	67	100,0%
	?	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Sí	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%

Ítems del RisCanvi		Tipus de delictes sexuals (pena base)					
		Online		Dual		Total	
		n	%	n	%	n	%
Ítem 29. Càrregues familiars actuals	No	30	76,9%	20	69,0%	50	73,5%
	?	3	7,7%	4	13,8%	7	10,3%
	Sí	6	15,4%	5	17,2%	11	16,2%
Ítem 30. Abús o dependència de les drogues	No	37	94,9%	29	100,0%	66	97,1%
	?	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Sí	2	5,1%	0	0,0%	2	2,9%
Ítem 31. Abús o dependència a l'alcohol	No	37	94,9%	27	93,1%	64	94,1%
	?	0	0,0%	2	6,9%	2	2,9%
	Sí	2	5,1%	0	0,0%	2	2,9%
Ítem 32. Trastorn mental sever psicòtic o bipolar	No	34	87,2%	28	96,6%	62	91,2%
	?	3	7,7%	1	3,4%	4	5,9%
	Sí	2	5,1%	0	0,0%	2	2,9%
Ítem 33. Comportament sexual promiscu i de risc, o parafília	No	1	2,6%	1	3,4%	2	3,0%
	?	1	2,6%	0	0,0%	1	1,5%
	Sí	36	94,7%	28	96,6%	64	95,5%
Ítem 34. Resposta limitada al tractament psicològic o psiquiàtric	No	15	38,5%	5	17,2%	20	29,4%
	?	5	12,8%	7	24,1%	12	17,6%
	Sí	19	48,7%	17	58,6%	36	52,9%
Ítem 35. Trastorn de personalitat relacionat amb l'ira, la impulsivitat o la violència	No	32	82,1%	24	82,8%	56	82,4%
	?	5	12,8%	1	3,4%	6	8,8%
	Sí	2	5,1%	4	13,8%	6	8,8%
Ítem 36. Pobre afrontament de l'estrès	No	19	48,7%	14	48,3%	33	48,5%
	?	9	23,1%	8	27,6%	17	25,0%
	Sí	11	28,2%	7	24,1%	18	26,5%
Ítem 37. Intents o conductes d'autolesió	No	37	94,9%	26	89,7%	63	92,6%
	?	1	2,6%	2	6,9%	3	4,4%
	Sí	1	2,6%	1	3,4%	2	2,9%
Ítem 38. Actituds pro-criminals o valors antisocials	No	27	69,2%	15	51,7%	42	61,8%
	?	5	12,8%	8	27,6%	13	19,1%
	Sí	7	17,9%	6	20,7%	13	19,1%

Ítems del RisCanvi		Tipus de delicte sexual (pena base)					
		Online		Dual		Total	
		n	%	n	%	n	%
Ítem 39. Baixa capacitat mental i intel·ligència	No	34	87,2%	27	93,1%	61	89,7%
	?	2	5,1%	1	3,4%	3	4,4%
	Sí	3	7,7%	1	3,4%	4	5,9%
Ítem 40. Temeritat	No	32	82,1%	23	79,3%	55	80,9%
	?	4	10,3%	2	6,9%	6	8,8%
	Sí	3	7,7%	4	13,8%	7	10,3%
Ítem 41. Impulsivitat i inestabilitat emocional	No	25	64,1%	15	51,7%	40	58,8%
	?	8	20,5%	11	37,9%	19	27,9%
	Sí	6	15,4%	3	10,3%	9	13,2%
Ítem 42. Hostilitat	No	28	71,8%	15	51,7%	43	63,2%
	?*	4	10,3%	10	34,5%	14	20,6%
	Sí	7	17,9%	3	10,3%	10	14,7%
	10	0	0,0%	1	3,4%	1	1,5%
Ítem 43. Irresponsabilitat	No	27	69,2%	19	65,5%	46	67,6%
	?	2	5,1%	4	13,8%	6	8,8%
	Sí	10	25,6%	6	20,7%	16	23,5%
Risc de Violència Auto-Dirigida (F)	Baix*	38	97,4%	24	82,8%	62	91,2%
	Mig*	1	2,6%	5	17,2%	6	8,8%
	Alt	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Risc de Violència Intra-Institucional (F)	Baix	35	89,7%	23	79,3%	58	85,3%
	Mig	4	10,3%	5	17,2%	9	13,2%
	Alt	0	0,0%	1	3,4%	1	1,5%
Risc de Reincidència Violenta (F)	Baix	32	82,1%	18	62,1%	50	73,5%
	Mig	5	12,8%	9	31,0%	14	20,6%
	Alt	2	5,1%	2	6,9%	4	5,9%
Risc de Trencament de Condemna (F)	Baix*	38	97,4%	22	75,9%	60	88,2%
	Mig	0	0,0%	5	17,2%	5	7,4%
	Alt	1	2,6%	2	6,9%	3	4,4%

Nota: * = $p < 0,05$; ** $p < 0,001$